

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

Студентки 2 курсу 2м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Лозицької
Лілії
Володимирівни

Науковий керівник
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	7
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	15
2.1 Фактори впливу на фінансову стабільність банківської системи України..	15
2.2 Діагностика рівня фінансової стабільності банківської системи України та АТ «УКРСИББАНК»	22
РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	32
3.1 Заходи НБУ щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи України.....	32
3.2 Шляхи зміцнення фінансової стабільності банківської системи в зарубіжних країнах.....	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	53

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

ВК – власний капітал

ЄС – Європейський Союз

НКЦПФР - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

МСФЗ – Міжнародні стандарти фінансової звітності

Мінфін – Міністерство фінансів України

НБУ – Національний банк України

НКФП – Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

ФГВФО – Фонд гарантування вкладів фізичних осіб

ЦБ – Центральний банк

ЦП – цінні папери

LCR – (Liquidity coverage ratio) показник короткострокової ліквідності

NSFR – (Net Stable Funding Ratio) показник чистого стабільного фінансування

ВСТУП

Актуальність дослідження. Для української економіки гостро стоїть проблема ефективного функціонування банківської системи. Світова фінансова криза та фінансово-економічні кризові явища залишили великий відбиток на фінансовій системі, та загострили дану проблему ще більше. Відомо, що розвинена банківська система є фундаментальною умовою для ефективного функціонування економіки не тільки банків, а й у всій фінансовій системі. Зростаюча взаємозалежність світових фінансових ринків вимагає розвитку ефективних методів моніторингу фінансової стабільності держав, регіонів та окремих фінансових установ для того, щоб заздалегідь відстежувати можливий момент часу настання фінансової кризи та прийнятті управлінських рішень для здійснення ефективних заходів щодо її подолання та складання стратегії подальшого розвитку. Банківська система - найбільш розвинений сегмент фінансовий ринок, який забезпечує кредитними ресурсами для потреб суб'єктів господарювання. Банківські проблеми перешкоджають розвитку бізнесу, сприяють спаду виробництва і згодом призводять до економічного спаду у всіх сферах економіки. Ось чому існує нагальна потреба у дослідженні стабільності банківського сектору, а також наданні рекомендації щодо підвищення рівня стабільності банківської системи для забезпечення сталого економічного зростання.

Питання забезпечення стабільності банківської системи є широко досліджуваним як у зарубіжній практиці так і вітчизняними науковцями котрі визначають теоретичні та методичні підходи для оцінювання фінансової стабільності банківської системи такі, як: О. Дзюблюк [1], Schinasi G.J. [6], Л. Петриченко [15], Ж. Довгань [26], В. Коваленко [27], В. Кочетков [2], М. К. Кушнір [30], С. Святко [34]. Віддаючи належне науковим роботам вчених, варто зазначити, що питання знаходження рішень для забезпечення фінансової стабільності банківської системи України вимагає подальшого розвитку

враховуючи ризики та загрози, які супроводжують їх діяльність у сучасних політичній та соціально-економічних умовах.

Метою дослідження є розкриття теоретичних засад та проведення аналізу рівня фінансової стабільності банківської системи, а також розробка пропозицій щодо її зміцнення.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі **завдання**:

- провести огляд літературних джерел та з'ясувати тлумачення поняття «фінансова стабільність»;
- дослідити та визначити фактори впливу на фінансову стабільність банківської системи;
- провести діагностику рівня стабільності фінансової стабільності банківської системи України;
- розглянути заходи впливу НБУ щодо зміцнення банківського сектору;
- розробити рекомендації щодо підвищення рівня фінансової стабільності вітчизняної банківської системи на досвіді високорозвинутих країн світу.

Об'єктом дослідження є банківська система України, а **предметом дослідження** – теоретико-методологічні засади забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові роботи, рекомендації Базельського комітету та нормативні документи НБУ з питань забезпечення стабільності банківської системи. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: узагальнення – для з'ясування економічного значення фінансової стабільності; абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності забезпечення фінансової стабільності банківської системи; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу

– для дослідження рівня фінансової стабільності банківської системи України; порівняння- для встановлення відмінностей чи загальних рис у методології регулювання діяльності банків європейських країн.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з питань регулювання кредитної діяльності банків; офіційні дані Національного банку України; аналітичні огляди рейтингових агентств Standard&Poor's, Кредит-Рейтинг; рекомендації Базельського комітету, фінансова звітність банків; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Лозицька Л.В. Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання. відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 426 с.

Апробація. Результати наукового дослідження стали основою для доповіді на науковій конференції «Фінансова політика у системі соціально-економічного розвитку України» (м. Київ, 11-12 листопада 2020 р.) на тему «Фінансова інклюзія, як інструмент впливу на фінансову стабільність».

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 46 сторінок. В роботі представлено 3 таблиць, 9 рисунків, 19 додатків та використано 60 наукових джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Протягом останніх років, одним із найголовніших завдань економічної політики стало забезпечення фінансової стабільності, що є для кожної країни невід'ємною складовою економіки. Стійкий і без кризовий розвиток фінансової системи для держави має первинне значення, так як фінансові кризи призводять до загального зниження доходів як країни так і добробуту громадян.

Часто “стабільність” ототожнюють із таким поняттям як “стійкість”. Таким чином необхідно дослідити основні теоретичні аспекти категорії “стійкість”, щоб зрозуміти їх різницю.

Термін “стійкість” поширений не лише в економіці, його застосовують і він є об'єктом вивчення у природничих, гуманітарних та технічних науках протягом багатьох років. Зокрема, в екології “стійкість” розглядають як “здатність екосистеми зберігати свою структуру і функціональні особливості під впливом зовнішніх факторів” [3, с. 308].

У “Словнику української мови” стійкість визначена “як здатність витримувати зовнішній вплив, протидіяти чомусь; довго зберігати і виявляти свої властивості, не піддаватися руйнуванню, псуванню і т. ін.” [13, с. 710]. Поняття стійкості застосовують також для характеристики стану механічної рівноваги твердого тіла, “стан рівноваги можна вважати стійким, якщо тіло, виведене з нього, повертається у той самий стан. Об'єкт має здатність витримувати вплив зовнішніх факторів, діяти, незважаючи на деякі трансформації, що відбулись, оскільки саме завдяки стійкості значного впливу на початковий стан не було спричинено” [14, с. 44]. Тлумачення стійкості як характерної ознаки стану окремої системи розглядають “як здатність системи повертатися в стан рівноваги після того, як вона була з цього стану виведена під впливом зовнішніх (а в системах з активними елементами - внутрішніх) впливів.” [8, с. 1210].

В економічній теорії “стійкість” розглядають як одне з понять концепції економічної рівноваги, згідно з котрою досягнення та утримання рівноважного стану в економіці належить до найважливіших мікро- і макроекономічних завдань. Із даної концепції випливає, що економічні суб’єкти намагаються перевести економічну систему в оптимальний стан, розглядаючи його як рівноважний, котрий у даному контексті асоціюється з поняттям стійкості. У “Великому економічному словнику” категорія “стійкість” потрактована “як сталість, постійність, невіддільність ризику втрат і збитків” [11, с. 770].

Таким чином, у загальному розумінні сутність поняття “стійкість” (firmness, stability) можна розуміти, як характеристику стану рівноваги (об’єкта, системи), що відображає здатність зберігати певні властивості, функціональне призначення незмінним, незважаючи на можливі ризики, вплив зовнішніх факторів та внутрішні трансформації (випадкові чи передбачувані) [1, с. 27].

Отже, проаналізувавши вище викладений матеріал, можна зробити висновок, що “стійкість” та “стабільність” близькі між собою поняття, котрі є взаємопов’язані, але не тотожні, стійкість є одним із ключових чинників, що впливають на стабільність

Зокрема, Ю. С. Масленченко розглядає поняття стійкості банку через призму стабільного економічного середовища, як наголошено “стійкість кредитної організації визначається стабільністю економічного середовища, в якому вона діє. Як ринкова категорія, стійкість відображає стан кредитного закладу в ринковому середовищі, забезпечує цілеспрямованість його руху в поточній і прогнозованій перспективі” [4, с. 26].

На відміну від стійкості, яка передбачає здатність системи протистояти силі, стабільність потрактована як “сталий, незмінний ” [12, с. 1381]. Також стабільність визначають як збереження в певних межах спостережуваного параметра, який в існуючих умовах може змінюватися.

Каллаур П.В. розглядає поняття абсолютної фінансової стабільності як стан фінансової системи, з якого вона не переходить в стан фінансової кризи при будь-яких шоківих впливах на економіку. При цьому фінансова система виконує покладені на неї функції у повному обсязі і з максимальною ефективністю. Однак економіка кожної країни світу в дійсності перебуває в стані відхилення від даного еталона, нижньою межею якого є стан абсолютної фінансової нестабільності. По аналогії з попереднім визначенням, це поняття може трактуватися як стан, у якому фінансова система не переходить у стан фінансової стабільності навіть за умови вжиття регулятивних заходів впливу на економіку і при цьому фінансова система перестає виконувати абсолютно всі притаманні їй функції [6, с. 18].

Відповідно до концепції розвитку фінансового сектору України до 2025 року, прийнятої НБУ забезпечення стабільності вітчизняного банківського сектору є можливим у разі: ефективного регулювання фінансового сектору та удосконалення наглядових підходів; прозорого фінансового сектору; стійкості фінансового сектору до викликів (шоків); підвищення якості корпоративного управління та управління ризиками у фінансовому секторі [1].

Будь яка країна, не дивлячись на рівень розвитку фінансової системи, зацікавлена у розвитку власної економіки. Фундаментом економічних досягнень кожної держави є фінансова стабільність, яка, у свою чергу, залежить від розвитку банківської системи. До тлумачення сутності поняття «фінансової стабільності» підходять по-різному. У додатку А описані різні думки щодо трактування вище зазначеного поняття. Я погоджуюсь із підходом до визначення німецького Бндесбанку, оскільки описує необхідний стандарт для забезпечення фінансової стабільності банку.

Однак дослідження поняття «фінансова стабільність» дозволяє нам навести власне трактування даного поняття як стан рівноваги між взаємодією фінансового ринку та банківським сектором під час несприятливих порушень (шоків) в якому ефективність забезпечення їх функціонування залишається

незмінним, а саме розподіл ресурсів, забезпечення здійснення своєчасних платежів та розвиток для подальшої мінімізації ризиків.

Останнім часом визначенню фінансової стабільності дедалі більшу увагу приділяють в Україні. Так, д-р екон. наук, проф. Петрик О.І. розмежовує поняття «цінова» та «фінансова стабільність» і вважає, що забезпечення цінової стабільності має бути пріоритетною метою монетарної політики, а підтримання фінансової стабільності – другим пріоритетним напрямом діяльності центральних банків. Тому для забезпечення останньої пропонується виконання двоєдиного завдання: здійснення макропруденційного нагляду і регулювання фінансової системи в цілому та розробка і постійне оновлення плану дій щодо стабілізації фінансової системи [15, с. 8-9].

Я погоджуюсь із думкою науковця, та хочу зазначити що цінова стабільність та фінансова стабільність є компонентами макроекономічної стабільності держави та банків в цілому (рис. 1.1).

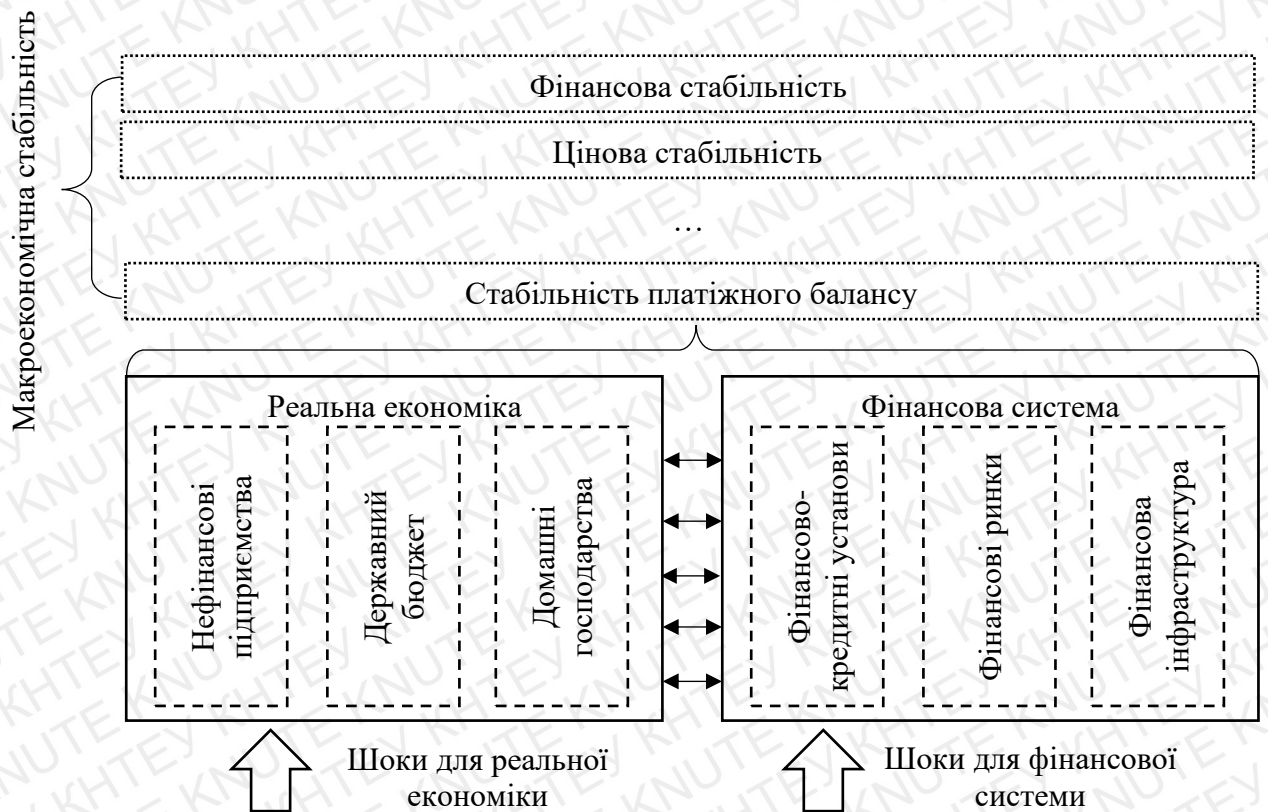

Рис. 1. 1. Фінансова стабільність у макроекономічній сфері [16].

Більше того, цінова і фінансова стабільність є пересіченими поняттями. З одного боку, стабільність фінансової системи необхідна для ефективного проведення грошово-кредитної політики та підтримки стабільності цін. З іншого боку, цінова стабільність є необхідною передумовою для підтримки стабільності на фінансових ринках і фінансової стабільності в цілому [16, с.95].

Проте, при формуванні методів забезпечення фінансової стабільності банківської системи, неможливо відкинути важливий фактор, а саме банківське регулювання. Банківське регулювання - це сукупність наглядової та обмежувальної політики, спрямованої як на захист банківського сектору від надмірного ризику, так і на мінімізацію моральних ризиків [10]. Casu, Deng та Ferrara заявляють, що банківське регулювання змінилося у відповідь на складність, турбулентність та розвиток у банківському секторі протягом останніх десятиліть, наприклад, мета банківського нагляду змінилася від моніторингу діяльності банку до сприяння внутрішнього управління [9].

Барт, Капріо та Левін підіймають питання двох суперечливих груп теорій стосовно того, чи обмежує регулювання чи навпаки підтримує банківську діяльність. Перша група стверджує, що проблема конфлікту інтересів може виникнути, коли банкам дозволяється займатися більш широким спектром діяльності, а також припускає, що проблема моральної небезпеки посилюється, коли банки беруть участь у численних видах діяльності та виступають проти розсудливої поведінки, яка дозволяє не обмежувати діяльність. Крім того, стає важко контролювати банки, коли вони займаються більшою кількістю видів діяльності.

Друга група навпаки підтримує дану концепцію та стверджує що це дозволить банкам вивчати економіку обсягу та масштабу. В результаті чого франчайзингова вартість банків збільшується, коли існує менше обмежень, і, таким чином, банки беруть менший ризик і можуть диверсифікувати свої джерела доходу в різних сферах діяльності.

Підводячи підсумок, можна виділити два важливих моменти: по-перше, немає чітких доказів, яка з концепцій є найкращою формою регулювання та

була універсальною при її застосуванні. По-друге, ефективність регулювання банківської системи для забезпечення фінансової стабільності значно варіюється в залежності від характеру банківського сектору.

Вплив пруденційних вимог до капіталу на стабільність банків виявляється позитивним у тих банківських секторах, які мають відносно слабкий нагляд та моніторинг, що можна спостерігати в банківській системі країн з перехідною економікою. З іншого боку, більшість цих країн зазнали стійкого зростання та низьких темпів інфляції протягом останніх двох десятиліть. Це спричинило зростання попиту на банківські кредити, оскільки банки відіграють провідну роль у фінансовій системі країни. Тому наявність пруденційних вимог до капіталу може обмежити можливості зростання банку. Помірковані вимоги до капіталу знижують ефективність банківської діяльності.

За останні два десятиліття банківські сектори країн з перехідною економікою стали відносно складними. Однак установи, що пов'язані з системою фінансів, все ще стикаються з певними перешкодами для безперебійного ведення бізнесу, а саме такі як корупція, тіньова економіка та некоректне виконання контрактів. Крім того, відсутність прозорості у фінансових операціях та низька якість інформації. За цих обставин відносини між принципалом та надавачем фінансових послуг розриваються із суворими обмеженнями в розумінні та оцінці ризиків, завдяки чому усталені моделі корпоративного управління є ефективними. Крім того, більшість із цих країн мають слабо розвинені ринки капіталу з неповною правовою системою. Таким чином, ми не очікуємо, що ринкова дисципліна буде ефективним інструментом для підвищення ефективності в банківському секторі країн з перехідною економікою. Отже, четверта гіпотеза така, ринкова дисципліна не є ефективним інструментом підвищення забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Для того щоб виявити та мінімізувати ризики, що можуть спіткати банківський сектор, варто визначити фактори, які їх викликають. Ризики можуть бути спричинені як зовнішніми так і внутрішніми факторами (дод. Б).

До ендогенних варто віднести ризики, що спричинені на рівні інститутах, ринку та через інфраструктуру. Зазвичай вони виникають в межах однієї фінансової установи, чи групи банків одного напрямку діяльності, та в подальшому поширитись на весь банківський сектор.

Екзогенні ризики – ті що можуть виникати за межами фінансової системи, тобто під впливом зовнішніх чинників (стихійних лих, політичної ситуації, зміни торгових умов, вплив зміни ціни на нафту, технологічні нововведення, вплив дефолту сусідньої країни). Банкрутство великої фінансової установи на макроекономічному рівні може вплинути на довіру ринку та спричинити дисбаланс, що матиме вплив на всю фінансову систему

Зростаюча складність фінансових ринків не обмежується введенням нових ще не повністю вивчених інструментів та технічного прогресу, але звичайно ж і з процесами глобалізації та перетворення позик у цінні папери, що вимагає рішення нових викликів в наступних чотирьох сферах: прозорість та публічність інформація, динаміка ринку, моральний ризик та системний ризик.

Більше того, оскільки аналіз фінансової стійкості ускладнюється нелінійним характер залежностей і необхідністю зосередитися на виняткових, але можливих подій, часто доводиться враховувати розподіл значень змінних та проаналізувати ймовірні наслідків одночасного впливу.

Отже, фінансова стабільність – стан в якому перебуває банківська система під час впливу на неї несприятливих умов, спроможність залишатись у рівновазі з фінансовим ринком, забезпечуючи своєчасний розподіл коштів, виплат зобов'язань, мати достатній рівень ліквідних коштів для покриття збитків у разі виникнення масового виведення коштів з балансових рахунків клієнтами.

Стабільність банківського сегменту залежить від економічного стану країни, стану конкретного банку та сукупності банківських груп, а саме їх спроможності для подальшого розвитку з мінімальними ресурсними затратами в умовах виникнення потрясінь спричиненими банківськими ризиками.

Для забезпечення фінансової стабільності банківської системи необхідно удосконалити моделі регулювання фінансового сектору, шляхом постійного моніторингу системних ризиків для передчасного їх ліквідування, підвищити інституційну спроможність та незалежність регуляторів, рівень інформаційного обміну між регуляторами фінансового сектору та державними установами, запобігати дефіциту ліквідності шляхом регулювання нормативів, посилити систему внутрішнього контролю учасників фінансового сектору, моніторингу кредитних ризиків, а також підвищити вимоги до стійкості професійних учасників фінансового ринку.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Фактори впливу на фінансову стабільність банківської системи України

Однією із головних умов економічного розвитку країни є стабільне функціонування банківської системи. У продовж 29 років свого існування фінансова система банків України чотири рази зазнавала кризового становища, кожен із яких сприяв стимулюванню розвитку регулювання та нагляду за діяльністю банків. Для вчасного реагування та застосування необхідних методів регулювання банківського сектору необхідно визначити фактори, що мають на них вплив.

Проаналізувавши наукові праці, що присвячені проблематиці фінансового стану банків, їх ліквідності та платоспроможності, таких вчених, як: О. Дзюблюка, Ж. Довганя, В. Кочеткова, А. Максимова, А. Рамського, дійшли висновку, що більшість із них зосереджені на дослідженні фінансової стійкості банків, визначенню внутрішньобанківських факторів впливу та вдосконаленні вже існуючої системи регулювання та нагляду за банківською діяльністю. Таким чином, питання визначення факторів впливу на фінансове становище банків в межах забезпечення їх фінансової стабільності в період виникнення «шоків», залишається відкритим.

Аналізуючи кризи попередніх років, варто зазначити, що вони виникали на екзогенному рівні та мали вплив на світовий фінансовий стан банківської системи різних країн. Криза 2013-2015 рр. була зумовлена внутрішньодержавними факторами, а саме політико-економічним становищем країни, в результаті якої відбулося масове скорочення банків. Якщо розглядати детально по роках (рис 2.1.), то ми помітимо як вплинула різка зміна девальвації гривні. Зміни положення гривні на ринку, вплинула на фінансовий результат банків. На початку 2017 року банківський сектор увійшов на ринок

зі значним збиток – -159 млрд. грн., що було спричинене значними відрахуваннями в резерви.

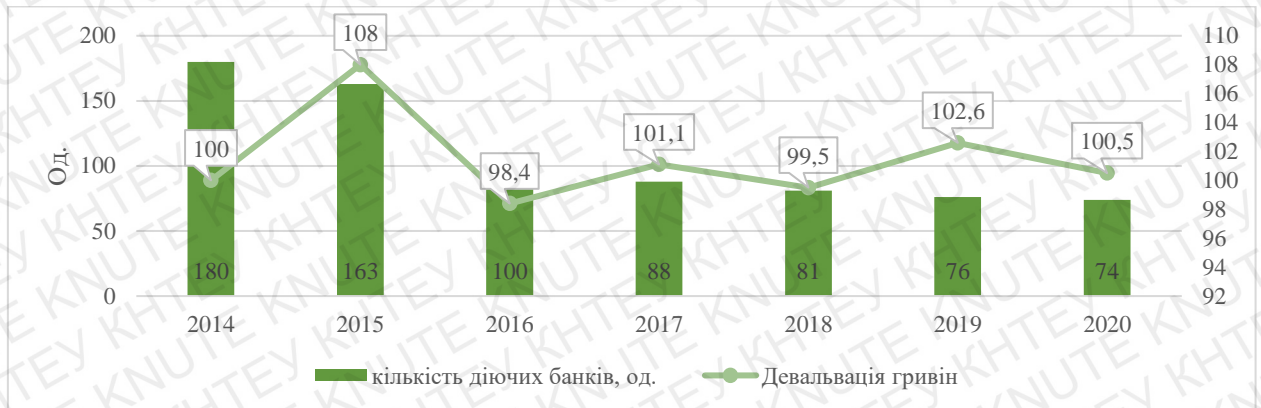

Рис. 2.1. Динаміка девальвації гривні та кількості діючих банків України за період 01.10.2014-01.10.2020 рр.*

*Примітка: побудовано на основі джерел [45]

Не всі банки витримали тиск зумовлених проблем, що в подальшому стала причиною для НБУ розпочати процедуру ліквідації. На сьогодні в банківському секторі здійснює свою фінансову діяльність 74 банки.

Проте, у 2019 році банківська система стабілізувалась та вийшла на додатне значення. Згідно табл. В.2.2 станом на 01.01.2020 прибуток банків становив 58 млрд. грн., відрахування в резерви скоротились до 10 млрд. грн та зросла дохідність банків за рахунок процентних доходів.

Рис. 2.2. Динаміка показників капіталу банків та ВВП за період 2016-2019 рр., станом на 31.12, у % *

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44]

Як видно із рисунку 2.2 темпи зростання власного капіталу у 2017 році випереджали темпи зростання ВВП, проте у 2018 році тенденція змінилась в

протилежаю на напрямку. Зміни відбулись через перехід банків на новий стандарт МСФЗ 9, що призвело до погіршення оцінки активів банку.

Прибутковість банків починаючи з 2017 починає стрімко рости. Згідно табл. В.2.2. станом на 01.01.2020 р. показник чистого фінансового результату банківського сектору становив 58 млрд. грн. та за III кв. 2020 року – 39 млрд. грн. відповідно (див. рис. В.2.1). Аналізуючи показники рентабельності капіталу банків варто зазначити, що значення показника $ROE=29,19\%$ та $ROA=2,94\%$ станом на 2019 рік (табл. В.2.3.). Відмітимо, що значення цих показників станом на 01.01.2018 року становило $-16,44\%$ та $-1,99\%$ відповідно. За результатами декомпозиційного аналізу станом на 2019 рік, ми визначили, що досягнення таких високих результатів були завдяки високій прибутковості активів ($ROA=2,9\%$), збільшенню показника маржі прибутку з -13% до 26% за період 2017-2019 рр. а також дохідності активів, у 2019 році становила $12,8\%$. Таким змінам сприяли: по-перше, посилення нагляду за монетарною політикою зі сторони НБУ та підвищення процентних ставок; по-друге, виважена політика кредитування з боку банків. На істотне збільшення прибутковості банківського сектору вплинуло скорочення відрахування у резерви зі стабільним збільшенням доходів банку (процентний, станом на 01.01.2020 р., становив 152 млрд. грн., комісійний – 62 млрд. грн. відповідно)(див. рис. В.2.2).

Згідно таблиці В.2.4 економічний стан країни у 2018-2019 має позитивний характер. По-перше, упродовж 2016-2019 років ВВП у фактичних цінах мав тенденцію до зростання. Станом на 2019 рік приріст ВВП становив $11,69\%$. Однак зміни також відбулись і у ВВП за цінами попередніх років – $19,21\%$. По-друге, доходи населення фактично зросли на $13,8\%$, за рахунок підвищення мінімальної заробітної плати до 4 423 грн. Згідно законодавству України з 1 вересня 2020 року даний показник встановлений на рівні 5000 грн. Індекс реальної середньої заробітної плати за 2019 зріс на $1,55\%$, та станом на II кв. 2020 він становив $96,8\%$.

На сьогодні, криза, що розпочалась із середини березня, торкнулася всіх країн, а особливий «удар» отримав їх фінансовий сектор, Україна не є виключенням. Зараз українська банківська система у режимі реального часу проходить стрес-тестування. Як зазначає НБУ «вона матиме далекосяжні наслідки для платоспроможності позичальників, якості кредитного портфеля та бізнес-моделей банків»[44].

Подія COVID-19 відрізняється від попередніх криз принаймні одним важливим чином. Оскільки економічний шок виник поза банківською системою, яка була значно більш стійкою внаслідок реформ та заходів, вжитих банківською галуззю після кризи 2008 року, роль банківських організацій у цій кризі була іншою - слугуючи амортизаторами для реальної економіки, а не як підсилювачі стресу.

Спираючись на досвід попередніх років та формування нормативів ліквідності, цього року банки зустріли кризу із значним запасом ліквідності, що в свою чергу допомогло вгамувати паніку у суспільстві та стабільно забезпечували вимоги клієнтів зі зняття коштів. Проте виникнення криз є раптовим явищем, згідно з яким ніколи не відому наслідки якого сегменту фінансової системи він зачепить. Тому варто чітко та своєчасно діагностувати виникнення фінансово-економічних проблем, для швидкого впливу на їх стабілізацію.

До зовнішніх чинників впливу на фінансове становище України у 2020 році за оцінками Світового банку варто віднести глобальне зниження ВВП. Причиною якого стало закриття кордонів туристичних країн, та припинення перевезень населення повітряним шляхом. Також відбулось масове закриття громадських місць, зокрема торгово-розважальних комплексів, місць громадського харчування, ринків, залишивши лише відкриті місця продажу з товаром першої необхідності.

Другим фактором є скорочення трудової міграції за межі України, та масове повернення громадян до місця їх реєстрації. У зв'язку з чим

підвищився коефіцієнт безробіття та знизився попит на використання переказів грошової одиниці на рахунках банку.

Третім фактором є збільшення валютного боргу України. Оскільки більшість країн для подолання зазначених вище факторів залучає кошти МВФ, що матиме довгострокові наслідки для країни.

Згідно фінансовій звітності НБУ слід виокремити ризики, що найбільше впливають на банківський сектор. Аналізуючи карту ризиків банківського сектору ми спостерігаємо негативне зміну ризик-факторів, а саме кредитного ризику (підвищення на 2 пункти), що спричинене скорочення дохідності населення через зниження економічної активності в наслідок карантинних обмежень. Також відбулись зміни достатності капіталу та прибутковості. Проте це не значним чином вплинуло на низку великих банків, що і в період карантинних обмежень продовжують генерувати прибутки за рахунок високої операційної ефективності.

Розглянемо структуру кредитного портфелю банківської системи України. Як видно з таблиці 2.1. частка операцій за кредитами в активах банків складає більше 60%.

Таблиця 2.1.

Зміна динаміки частки кредитного портфелю в активах банків України у період 2018 – III кв. 2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	III кв. 2020 р.
Активи, млн. грн.	1 359 703	1 493 298	1 707 732
Кредитний портфель, млн. грн.	1 193 558	1 097 595	1 119 708
Частка кредитного портфелю в активах, %	87,78	73,50	65,57

**примітка: побудовано автором на основі джерела [44]*

За останні роки спостерігається тенденція до зниження суми наданих кредитів. Такі зміни відбулись із скороченням кредитування корпоративного сектору (див. дод. Д). Скоротились кількість інвестицій із-за кордону. Переважна більшість інвесторів надають перевагу вкладати кошти у більш стійкі інструменти. Натомість зросло кредитування фізичних осіб та міжбанківське кредитування на 10% і 45% відповідно станом на III кв.2020 року у порівнянні за попередній період. Оскільки відбулись масові

скорочення працюючого населення, для підтримки свого фінансового становища громадяни були вимушені відкривати кредитні рахунки. НБУ повідомляє «за період карантину частка прострочених на понад сім днів кредитів домогосподарствам уже зросла приблизно на 5%. Історично третина, а під час криз до 60% таких кредитів врешті ставали дефолтними. Темпи росту прострочених процентів значно випереджають торішні. Міграція кредитів у непрацюючі, за оцінками НБУ, цього року сягатиме 12%. Це значно вище за оцінки, які банки використовували для формування резервів раніше [44 с.30]»

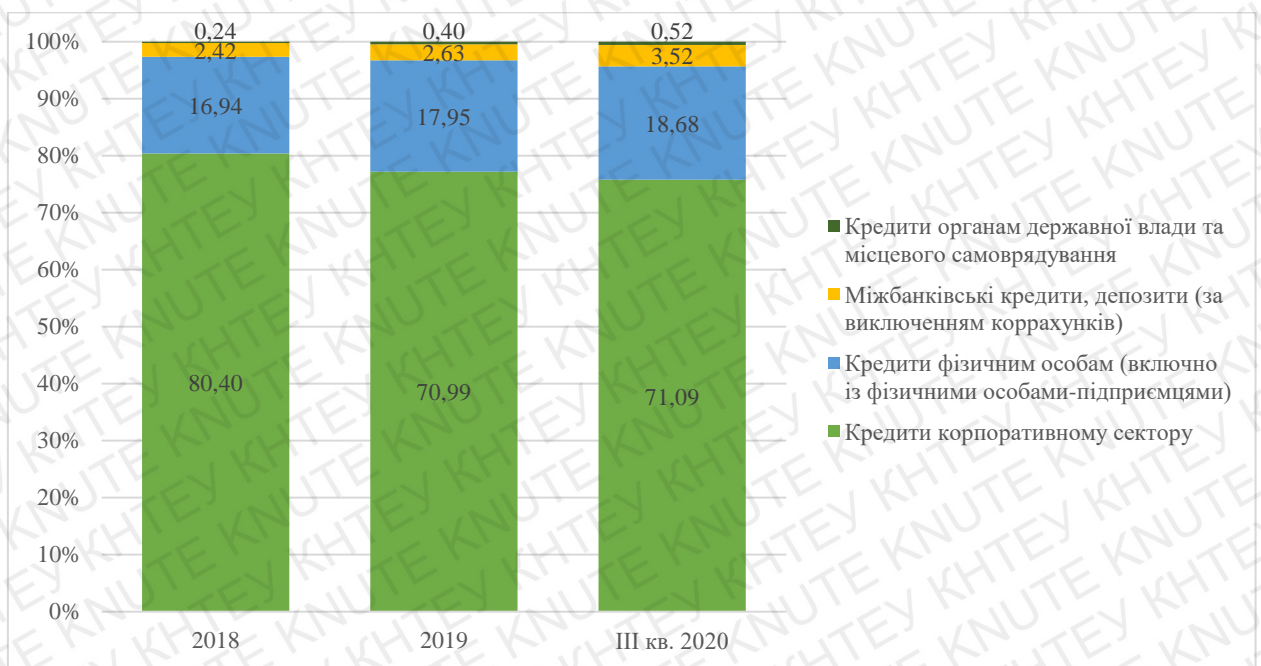

Рис.2.3. Динаміка структури кредитного портфелю України у період за 2018 - III кв. 2020 рр., *

*примітка: побудовано автором на основі додатку Д

На рисунку 2.3 зображено динаміка структури кредитного портфелю банків України. Згідно офіційним даним НБУ, частка непрацюючих кредитів у складовій корпоративного кредитування станом на 01.10.2020 року становить 50,94%, та частка непрацюючих кредитів у складовій кредитів наданих фізичним особам 34,77% відповідно. Загальна частка непрацюючих кредитів у банках з державною часткою окрім ПАТ КБ "Приватбанк" помітно скорочується та станом на 01.10.2020 становить 43,54 (42,92 – національна

валюта, 44,2 – іноземна валюта) У порівнянні із показником на початку року зменшилась на 5,7%. [45]

Розглянемо кореляційну залежність рівня безробіття до коефіцієнту кредитування фізичних осіб та суб'єктів господарювання.

Згідно даним таблиці 2.1 помітно зі збільшенням безробіття рівень кредитування фізичних осіб має від'ємне значення (-0,24), зі збільшенням рівня безробіття збільшується їх кредитне обслуговування. У той час як кредитування суб'єктів господарювання має тенденцію до зниження на 0,22 пункти.

Таблиця 2.1.

Кореляційна залежність рівня безробіття та коефіцієнту кредитування фізичних осіб та суб'єктів господарювання України за 2018-2020 рр.*

	Рівень безробіття	Коефіцієнт кредитів виданих фізичним особам		Рівень безробіття	Коефіцієнт кредитів виданих суб'єктам господарювання
Рівень безробіття	1		Рівень безробіття	1	
Коефіцієнт кредитів виданих фізичним особам	-0,241567524	1	Коефіцієнт кредитів виданих суб'єктам господарювання	0,229447	1

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44]

Провівши аналіз рівня ВВП та активів банків України (див. рис. 2.5) варто зазначити, що їх кореляційна залежність складає 0,16 %, та має тенденції до росту.

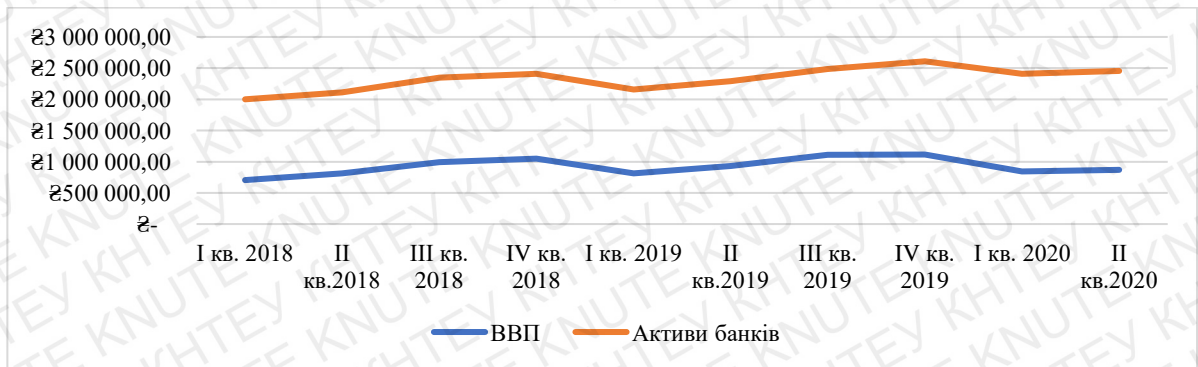

Рис. 2.5. Динаміка кореляційної залежності ВВП та активів банків України
I кв.2018- II кв.2020 рр.

**примітка: побудовано автором на основі джерела [44]*

Ще одним важливим фактором впливу на фінансову стабільність банківської системи відіграє рівень інфляції в країні. Оскільки зі збільшенням цін в країні знижується купівельна спроможність населення. НБУ за допомогою облікової ставки стримує інфляційний зріст, та продовжить до 2022 року. Доки фінансовий стан після стабілізації кризи не увійде в стан рівноваги.

Таким чином, у фінансовій практиці виділяють велику кількість факторів, як зовнішніх так і внутрішніх, що впливають на стабільність фінансової системи. Зокрема виділяють вплив світових економічних криз, зміна курсу гривні до долара США, рівень світового ВВП. Внутрішніми факторами є державна економічна нестабільність, політична ситуація країни, рівень безробіття. А на сьогодні це вплив COVID-19, що сприяв виникненню супутніх чинників: зростання інфляції, збільшення непрацюючого населення – скорочення кредитного портфелю банків за рахунок відтоків коштів суб'єктів господарювання, зміна облікової ставки.

2.2 Діагностика рівня фінансової стабільності банківської системи України та АТ «УКРСИББАНК»

На сьогодні банківська система України продовжує функціонувати у складному геополітичному, соціальному та правовому середовищі, що

ускладнює стабільний розвиток банківської системи, а також підвищення її конкурентоспроможності та ефективності.

У 2020 рік банки увійшли з достатньо високими показниками, та стабільними характером банківської системи. Виконання нормативних вимог збільшило сукупну достатність капіталу банків, високий запас ліквідності дав банкам можливість покрити раптові відтоки коштів, що не допустило прояву ризику ліквідності.

Після стабілізації кризи, у банківській системі очікуватимуть прояв високої конкуренції у сфері кредитування, а саме очікується розвиток довгострокового кредитування, відбудуться також зміни у ставках. У боротьбі за позичальника банки акцентують свою увагу на розширенні пакету послуг за забезпеченні якості їх обслуговування; збільшенню показників стійкості банку.[44]

Отже проаналізуємо фінансовий стан банківської системи України та визначимо його рівень стабільності.

При діагностування фінансового стану банківської системи використовую різні науково-методичні підходи. На прикладі інтегральної оцінки, розглянемо рівень фінансового стану банківської системи (дод. Е).

Згідно з результатами проведеного дослідження варто зазначити, що співвідношення власного капіталу до зобов'язань банків у 2019 році становить 15,46 %, у порівнянні з 2018 роком відбулось збільшення власного капіталу на 22,49%. Станом на III кв. 2020 року цей показник у порівнянні з 2018 роком мав приріст на 25,54%, Мультиплікатор капіталу станом на 2019 рік визначається у відсотковому співвідношенні на рівні 9,9%, що на 2,42% менше за попередній звітний рік. Станом на III кв. 2020 року даний показник складає 10,44%, проте про коректність розрахунку говорити рано, оскільки ми порівнюємо попередні рік та III кв. звітного року, для кращої оцінки варто брати повний рік. Пропоную розрахувати прогнозні показники на 3 роки (див. дод. Е.2.2. та рис.2.6).

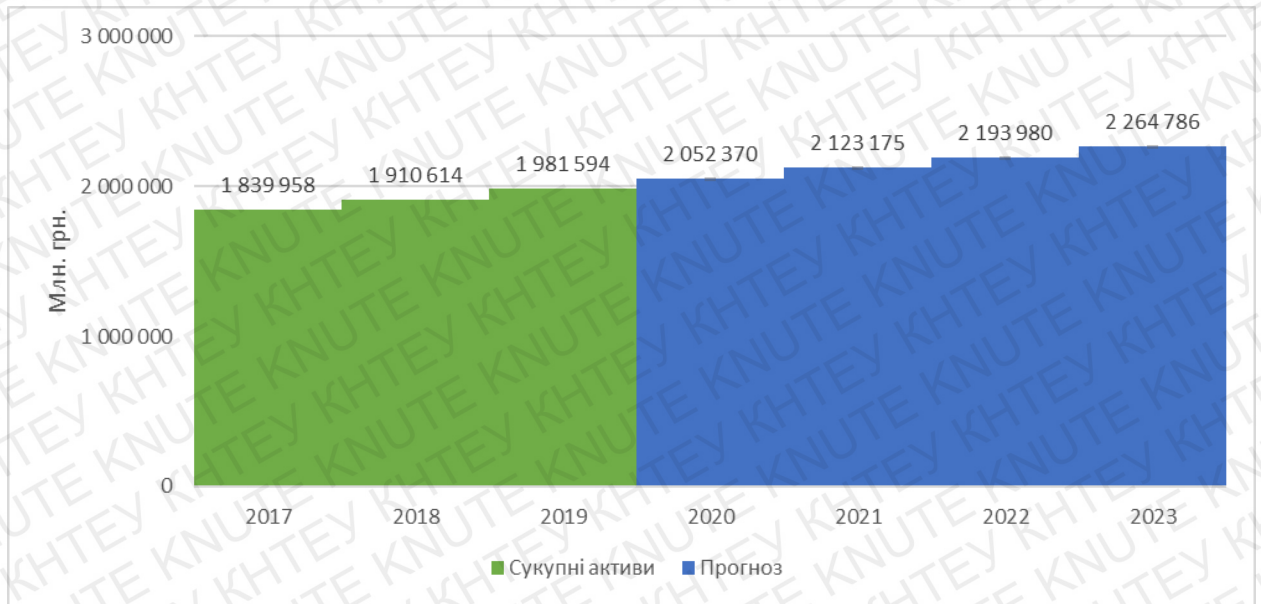

Рис. 2.6. Динаміка прогнозування сукупних активів банківської системи України до 2023 року.

**примітка: побудовано автором на основі розрахунків дод.Е*

За результатами прогнозування, сукупні активи банківської системи на кінець звітного року мали становити 2 052 млн. грн. Проте як зазначається у звітності про фінансову стабільність зараз складає 2 172 млн. грн. що перевищило очікувані показники. Збільшення активів банків відбулось за рахунок зростання процентних доходів. Співвідношення власного капіталу та доходів становлять 39,38 %, за минулий рік цей показник становив 41,47%, та у 2018 - 33,33% відповідно.

Якість кредитного портфелю помітно зростає, Н7 та Н9 помітно покращили свої показники. За 2019 рік становили Н7 – 17,32% та Н9 -7,23% відповідно. На сьогодні вони становлять 18,5% та 4,36% відповідно.

Прибутковість активів банків за показниками ROA та ROE за 2019 році у порівнянні з 2018 роком збільшилась на 1,78% та 14,77% відповідно. Що свідчить про ефективне використання активів та власного капіталу банківської системи для збільшення прибутковості. Станом на 01.10.2020 показники ROA становлять 1,73 та ROE -18,07, що на 0,56% та 3,65% більше за 2018 рік. Чиста процента маржа становить 74,49 %.

Норматив ліквідності за 2020 рік зазнав незначних коливань. Станом на 01.10.2020 склав 89,68% це на 4,72% менше за попередній рік. Зміни відбулись через активність суб'єктів господарювання виводу власних коштів із рахунків банку. У співвідношенні високоліквідних активів до загальних маємо результат 7,81%.

Станом на 01.10.2020 р. за рейтингом топ-25 банків (додаток) за обсягом кредитного портфелю, першу сходинку займає Приват Банк, з часткою непрацюючих кредитів (NPL) 79,2%. Наступні дві сходинки посідають банки з державною часткою (без Приват Банка), а саме Ощадбанк (50,8%) та Укресімбанк (48,6%) відповідно. Також до цього переліку відносяться банки з іноземним капіталом: Альфа-Банк - 33,9%, Райффайзен Банк Аваль - 6,7%, Укрсиббанк – 5,5% [54].

Таким чином, не дивлячись на карантинні обмеження банківська система станом на 01.10.2020 року є на стадії рівноваги. Виконання вимог до нормативів ліквідності та достатності капіталу банків допоміг цього року уникнути значних втрат та забезпечити стабільне функціонування банків, мати вплив на соціально-психологічне навантаження суспільства, шляхом своєчасної видачі коштів за вимогою клієнта, та відстроченням платежів за кредитами.

Розглянувши фінансовий стан банківської системи України пропоную здійснити детальний аналіз, та розрахуємо фінансову стабільність на прикладі АТ «УКРСИББАНК».

Для початку пропоную виконати вертикальний та горизонтальний аналіз балансу банку (дод.3.2.1.).

Аналізуючи динаміку показників фінансових результатів АТ «УКРСИББАНК» за 2018-2020*рр. (див. табл. 3.2.2.). У зв'язку з карантинними обмеженнями можна помітити скорочення фінансової активності, проте це не завадило нарощенню основних показників (рис. 2.7.). Значним чином

* III кв. 2020 року.

збільшились вклади на депозитних рахунка. Неочікувані потрясіння, що спіткали населення спонукало до створення «буферного капіталу». Разом з цим відбулись упови дострокового зняття коштів.

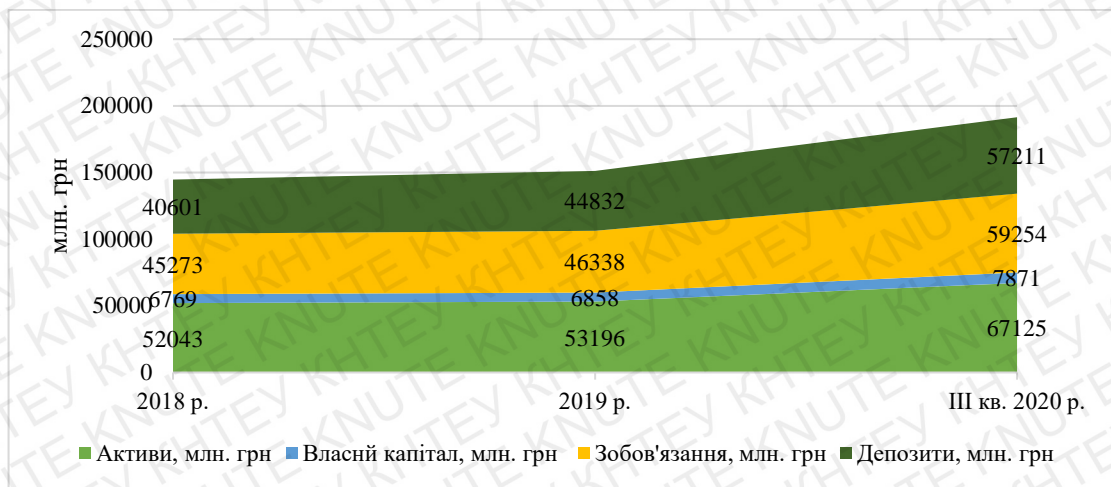

Рис.2.7. Динаміка складових фінансового результату АТ «УКРСИББАНК» за 2018- III кв. 2020 рр., *

Згідно даним таблиці (див. дод. 3.2.2) показники активів банку в 2020 році зросли. Нарощення відбулось за рахунок збільшення коштів у інших фінансових установах та деривативів банку.

Фінансові показники банку помітно скоротились та станом на 01.10.2020 р. становлять 1 005 млн. грн. Аналіз часового ряду фінансових показників АТ «УКРСИББАНК» свідчать, що активи, власний капітал та зобов'язання зростають на 0,8% .

Для визначення ліквідності банку пропоную провести аналіз показника LCR. У додатку Л наведено приклад розрахунку показника короткострокової ліквідності (LCR). За результатами наведених розрахунків видно, що спроможність банку покрити свої збитки забезпечена у повному обсязі (253%) навіть перевищує рекомендовані значення НБУ (80%). Таким чином, стійкість банку до кризових явищ є високою, та цього року перевірена експрес стрес-тестування COVID-19. Результати банку були задовільні, та не вплинуло на подальший її розвиток.

На рисунку 2.8 видно як різко змінився коефіцієнт резервування в IV кварталі 2018 року. Ця ситуація була спричинена різким скорочення попиту

на кредити зі сторони як бізнесів, так і населення. Оскільки велика кількість малих бізнесів різко скоротилась, а й разом з цим відбулись масштабні скорочення працюючого населення, на тлі пандемії COVID-19.

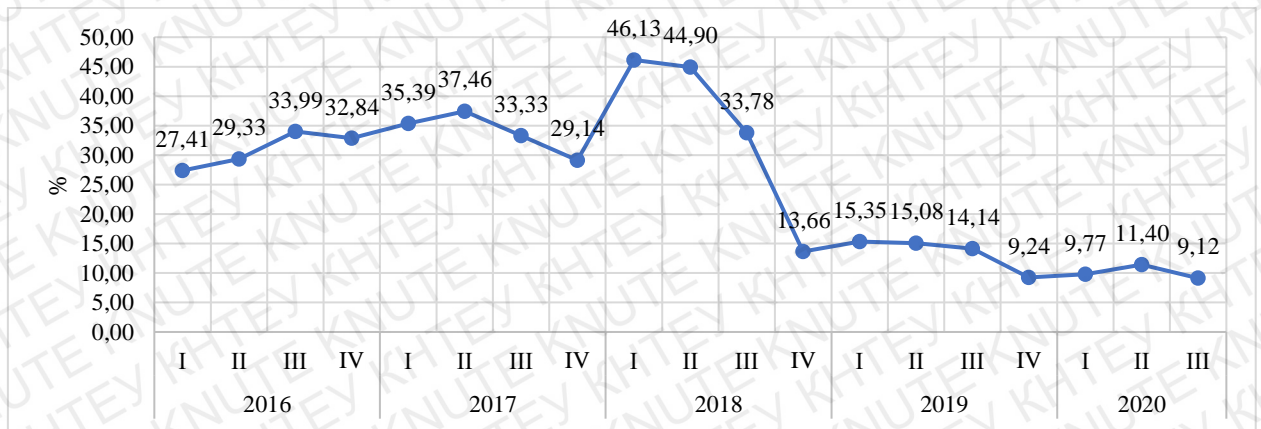

Рис.2.8 Динаміка коефіцієнту резервування кредитного портфелю банківської системи України за період з 01.01.2018 по 01.10.2020 рр.

Однак, зарано робити висновки щодо сукупного впливу пандемії на рівень рентабельності. Так як у другому кварталі 2020 року відбулось зростання депозитних вкладень населення та бізнесів. Особливо депозити у національній валюті +24,6 %, та вкладення у національній валюті населення +24,1%, за рахунок вкладів на вимогу. У порівнянні з попередніми кризовими періодами така ситуація позитивно контрастує на їх тлі, коли вкладники навпаки забирали свої кошти з депозитних рахунків [50].

Пропоную здійснити аналіз власного капіталу АТ «УКРСИББАНК». Для початку визначимо розмір та структуру власного капіталу для ефективного функціонування (див. рис. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Основні показники аналізу капіталу АТ «УКРСИББАНК» за період 2018-2020 рр.

Показники	31.12.2018		31.12.2019		30.09.2020		Темп зростання, %	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	2019/2018	2020/2019
Зобов'язання	45273241	86,99	46338707	87,11	59254088	88,27	2,30	21,80
Статутний капітал	5069262	9,74	5069262	9,53	5069262	7,55	-	-
Власний капітал	6769820	13,01	6858000	12,89	7871660	11,73	1,29	12,88

*примітка: побудовано автором на основі дод. Ж

Як видно за результатами проведених досліджень, розмір зобов'язань за досліджуваний період зріс на 21,8 % у порівнянні за попередній період та становить 88,27 % від загальної кількості пасивів банку. Загальна частка власного капіталу у сукупних пасивах банку становить 11,73 % станом на 30.10.2020 р.

За міжнародними стандартами методологія оцінки адекватності капіталу банку передбачає врахування вимог Базельської угоди про конвертацію капіталу, що передбачає визначення структури капіталу, врахування кредитних ризиків та позабалансових зобов'язань[60].

Розглянемо динаміку основних нормативних показників формування власного капіталу, що зображено на рисунку 2.9.

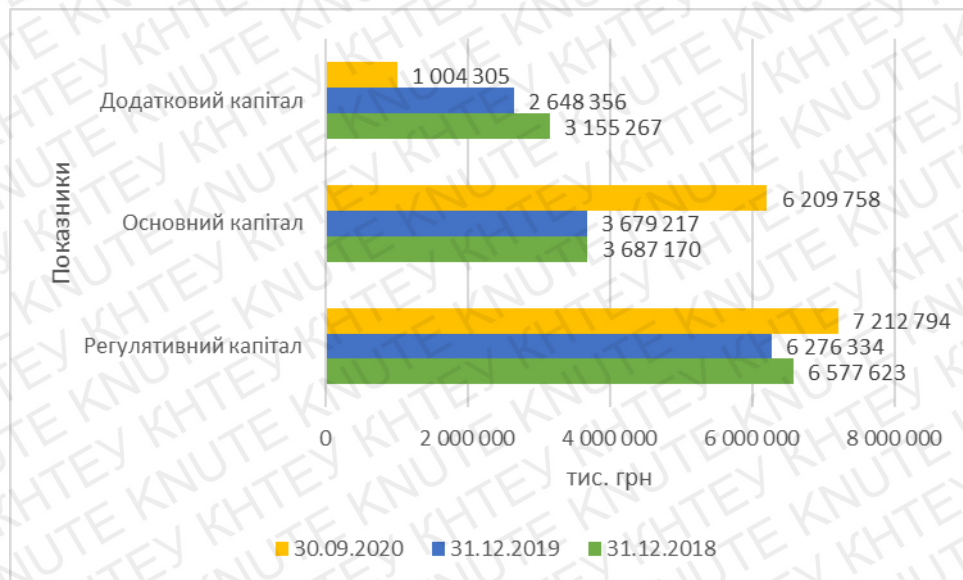

Рис. 2.9. Динаміка основних нормативних показників власного капіталу АТ «УКРСИББАНК» за 2018-2020 рр.

**примітка: побудовано автором на основі звітності АТ «УКРСИББАНК»*

Із даних рисунку 2.9. видно, що формування власного капіталу банку за досліджуваний період свідчить про ефективність його діяльності у 2020 році.

Проведемо діагностику достатності капіталу банку та його якості.

Оцінка і контроль якості достатності капіталу здійснюється за допомогою економічних нормативів (Н1, Н2 та Н3)

Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) у 2020 році у зв'язку з COVID-19 був змінений до 200 млн. грн. На сьогодні регулятивний капітал АТ «УКРСИББАНК» на 01.10.2020 р становить 7 212 794 тис. грн.. Отже банк перевиконує нормативні вимоги.

Норматив адекватності капіталу (Н2) відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних та кредитних операцій банку. Чим вище значення тим більша частка ризиків у банку.Проведемо розрахунок адекватності регулятивного капіталу АТ «УКРСИББАНК» за 31.12.2018 -.01.10.2020 рр.:

1. 31.12.2018 р.: $H2 = 6577623/52043061*100=12,64\%$
2. 31.12.2019 р.: $H2 = 6276334/53196707*100=11,8\%$
3. 01.10.2020 р.: $H2 = 7212794/67125748*100=10,74\%$

Як видно з наведених розрахунків АТ «УКРСИББАНК» дотримується вимог нормативу адекватності капіталу. За рекомендаціями НБУ даний показник повинен становити не менше 10%. Проте ми спостерігаємо зниження, що відбулись за рахунок зменшення прибутків. Розрахунковий прибуток станом на 01.10.2020 року становить 938 620 тис. грн, що на 1 058 226 тис. грн менше від показників за 2018 рік. Результати поточного року становлять 1 224 962 тис. грн. у той час як на кінець 2018 року він становив 2 663 969 тис. грн. У 2020 році збільшились відрахування в резерви.

Розглянемо ефективність використання власного капіталу за коефіцієнтним аналізом (див табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники	Роки			Приріст	
	31.12.2018	31.12.2019	30.09.2020	2019	2020
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	13,01	12,89	11,73	(0,12)	-1,17
Коефіцієнт фінансової залежності	768,75	775,69	852,75	6,94	77,06
Коефіцієнт маневреності ВК	868,78	876,39	953,36	7,60	76,98
Коефіцієнт залучених коштів	668,75	675,69	752,75	6,94	77,06
Мультиплікатор капіталу	12,33	9,91	10,44	(2,42)	0,52

*примітка: побудовано автором на основі звітності АТ «УКРСИББАНК»

Згідно даним таблиці 2.3. видно, що показник концентрації власного капіталу скоротився на 1.17 %, що свідчить про зниження стабільності банку та зростання залежності від кредиторів банку. У той час зростає коефіцієнт фінансової залежності. Станом на 30.09.2020 він склав 852%, що означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства та банк повністю фінансує свою діяльність. Також зросла частка власного капіталу, що використовується для фінансування поточної діяльності, станом на 30.09.2020 становить 953%. Завершальним кроком при аналізі є розрахунок чутливості банку до ринкових ризиків. На прикладі розрахунку VaR методології пропоную здійснити аналіз процентного та валютного ризиків АТ «УКРСИББАНК». Згідно результатів дослідження, що представлені у додатку П варто зазначити, результати дослідження VaR валютного ризику визначає найбільший можливий збиток (526 745 186,6 грн по USD та 594 250 663,2 грн по EUR), який може зазнати банк у випадку найгіршого сценарного розвитку подій при конкретному довірчому інтервалі (95%), відкритою валютною позицією по кожній валюті (USD – 314 718 тис грн та EUR – 302 899 тис грн) для даного періоду часу, а саме упродовж 305 днів., що в сумі є 1 120 995 850 грн. Враховуючи той факт, що власний капітал банку складає 7 млрд. грн. вплив такого ризику буде незначним. Його швидко можна владнати та продовжувати виконувати свою фінансову діяльність у банківському секторі.

Показник процентного ризику (див. дод. Р), виходячи з проведених розрахунків варто зазначити, що максимально можливий з рівнем достовірності 0,95 втрати банку від можливого зростання процентних ставок за наведеним діапазоном за місяць через наявність від'ємного гепу на горизонті 1 місяць можуть становити – 3 276 998,595 тис. грн.

Так само як із валютним ризиком вплив ймовірного процентного ризику не є загрозою для подальшої діяльності АТ «УКРСИББАНК».

Отже, підводячи підсумок аналізу АТ «УКРСИББАНК», ми з'ясували фінансовий стан банку. Всі показники свідчать що банк на сьогодні має високу стійкість до подолання шоків, а отже і фінансово стійкий.

Не дивлячись на це банківська систем демонструє доволі високі показники стабільності. Вагомий вплив мало підвищення мінімального розміру регулятивного капіталу банку. На початку року даний показник був рекомендований у розмірі 500 млн грн. проте з приходом пандемії регулятори передивились положення банків та знизили до 200 млн грн. ФГВФО повідомляє, що після стабілізації корона-кризи, розробляється законопроект про збільшення мінімального розміру до 600 млн грн. Також було прийнято, що з 1 січня 2021 року Ощадбанк також стане членом фонду.

РОЗДІЛ 3

ВЕКТОРИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1 Заходи НБУ щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи України

У даному підрозділі обраного дослідження, познайомимось із заходами НБУ щодо зміцнення фінансового сектору України, що пропонуються для введення до 2025 року і проаналізуємо їх виконання з боку банків у 2020 році. Розглянемо як змінився стан банківської системи та виокремимо потенційні ризики, що можуть негативно впливати на стабільність фінансової системи.

У період з 2014 по 2016 рік Україна зіштовхнулась з "потрійною" кризою, а саме кризові явища в реальному секторі економіки посилювалися банківською та валютною кризами. Це спонукало регуляторів фінансового сектору до знаходження напрямів удосконалення стабілізації банківської системи.

Протягом 2014-2019 років в Україні відбулась реформація фінансового сектору, що сприяла макрофінансовій стабілізації та зміцненню спроможності як регуляторів так і учасників фінансового ринку витримати кризові навантаження. Вона зосереджувалась на здоланні системних питань у фінансовому секторі та розширенню конкурентоспроможності ринкового середовища згідно зі стандартами Європейського Союзу. Дана реформа була спрямована на забезпечення стабільності фінансового сектору, розбудові інституційного, зміцненню органів контролю, захисту прав споживачів та інвесторів фінансового сектору. Це спонукало до очищення банківського сектору від токсичних і неплатоспроможних банків через запровадження нових методів банківського нагляду та підвищенню інституційної спроможності ФГВФО. Також відбулись зміни в корпоративному управлінні

та посилюються заходи захисту прав інвесторів. На це позитивно вплинуло нове законодавство, що спрямувало свій погляд на підвищення рівня корпоративного управління та вдосконалило регулювання порядку випуску цінних паперів, а також зміни щодо розголошення інформації відповідно до міжнародних стандартів; кредитна діяльність у банківському секторі почала відновлюватися, проте їх вклад має бути більшим для зростання економіки країни[54].

Ще однією позитивною зміною стало покращення умов використання електронних підписів та запровадження системи збору та обробки звітності та необхідної інформації у нових форматах через електронні канали. Впровадження без паперових технологій зумовили стійкі зміни шляхом надання банківських послуг дозволяє досягти значного скорочення непродуктивних витрат та підвищенню ефективності використання банківських операцій і якості обслуговування клієнтів. Дані зміни призвели до стрімкого зростання обсягу безготівкових операцій, розширенню переліку операцій фінансових послуг, що на сьогодні здійснюються дистанційно.

Наступним етапом, є забезпечення прозорості фінансового сектору, який полягає у запровадженні плану дій щодо придушення викривлення податкової бази та виведення коштів за межі території України, що призведе до зменшення частки тіньової економіки. У січні-березні 2020 року даний показник склав 31% від обсягу офіційного ВВП, що на 1 в.п. менше ніж у відповідний період 2019 року за розрахунками Мінекономіки [14]. Відбулось неочікуване збереження тенденції до зниження тіньової економіки попри розширення негативних наслідків пандемії COVID-19. За досвідом попередніх років, у період кризи було очікувано, що у період невизначеності будь-який бізнес прагне зменшити ризики втрат власних ресурсів, шляхом виводу їх з економіки України. Однак нечіткий характер кризи, спричинений поширенням пандемії та введенням карантинних заходів, визначив атиповий характер динаміки тіньової економіки. Дана динаміка є позитивною для

фінансового сектору, проте не достатньою для виконання запланованих показників, а саме не перевищує 20% від обсягу офіційного ВВП. [52].

Ще одним важливим кроком для стабільності банківської системи є забезпечення стійкості фінансового сектору до викликів (потрясінь). Для цього необхідно зменшити кількість непрацюючих кредитів. За рекомендаціями НБУ даний показник повинен становити на початку 2025 рік не більше 10% від загального обсягу позик. На сьогодні він складає 45,6%, що на 3,3 відсоткових пункти менше за відповідний період 2019 р. [53].

Наступним кроком є покращення якості корпоративного управління та управління ризиками у фінансовому секторі. Дані зміни будуть вводитись шляхом надання прозорості структури власності для учасників фінансового сектору, встановленні єдиних стандартів корпоративного управління та системи внутрішнього контролю з урахуванням принципу пропорційності, а також встановленням системи оцінки соціальних та екологічних ризиків позичальників у банках.

Згідно результатів звітності про фінансову стабільність за червень 2020 року НБУ пропонує:

- забезпечити повну відповідність співпраці згідно з міжнародним договором. МВФ затвердив нову надзвичайну програму стейп-бай для України у розмірі 5 млрд. Доларів США на найближчі 18 місяців, згідно з якою забезпечується проведення запланованих реформ для забезпечення фінансової стабільності та відновлення стійкості економіки країни після закінчення пандемії;
- розпочати тестові розрахунки NSFR та капіталу під операційний ризик;
- забезпечити відповідність вимогам нового законодавства про фінансовий моніторинг на рівні банків;
- продовжити гармонізацію банківського регулювання із європейським законодавством;

- після закінчення гострої фази кризи здійснити моніторинг якості активів. Оцінка якості активів дасть змогу перевірити коректність відображення стану кредитного портфелю банків, та формування резерву[6].

Європейський досвід вказує на потребу і важливість реструктуризації напрямів впливу на фінансовий сектор, важливість яких повинна бути у забезпеченні стабільності банківської системи, що міститимуть: ефективне інспектування фінансової сфери та покращення спостережних заходів; упровадження в Україні плану дій по прозорості фінансового сектору; зміцнення фінансового сектору до викликів (потрясінь); покращення функцій корпоративного управління та управління ризиками фінансової системи.

У зв'язку з корона кризою, РФС в Україні визначила рекомендації на 2020 рік щодо забезпечення фінансової стабільності, та віднесла до них такі пункти:

- зниження буферів капіталу та обмеження на виплату дивідендів;
- полегшення регуляторного навантаження;
- посилення моніторингу ризиків ліквідності;
- посилення моніторингу економічної ситуації та стану фінустанов, вивчення; наслідків коронакризи та антикризових рішень;
- координація дій регуляторів та обмін інформацією;
- продовження кредитування економіки. [52].

Наприкінці 2020 року Національний банк розширив можливості банків для кредитування.

Переглянувши вимоги до оцінки фінансового стану боржників, банки зможуть самостійно визначати клас позичальника муніципалітету - емітента цінних паперів на підставі його кредитного рейтингу. У разі відсутності такого рейтингу за гривневими цінними паперами банки мають

право визначати клас позичальника на підставі кредитного рейтингу України за міжнародною шкалою, зниженого на один рівень. [53].

Водночас нижню межу діапазону компоненту розрахунку кредитного ризику, що відображає рівень втрат унаслідок дефолту позичальника (LGD) знижено до 0,6.

Ще одним важливим пунктом це впровадження законопроекту про нову структуру капіталу (включаючи буфер капіталу), що посилить здатність банку поглинати збитки, а також висунуті нові вимоги до членів ради та правління банку; запроваджуються сучасні міжнародні наглядові інструменти:

- право регулятора вимагати зміни персонального складу ради та/або правління банку, якщо поточний склад цих органів не здатний забезпечувати ефективне управління та контроль за діяльністю банку;
- право регулятора встановлювати банку індивідуальний розмір економічних нормативів залежно від ризиковості його діяльності. [52].

3.2 Шляхи зміцнення фінансової стабільності банківської системи в зарубіжних країнах

Швейцарська банківська система є найбільш стабільною та надійною у світі. Це пов'язано з високим рівнем професіоналізму та надійності банків Швейцарії, а також у встановленні чіткої нормативної бази та системи регулювання та нагляд за банками. Статутний капітал банку має складати не менше як 10 млн швейцарських франків. Рівень концентрації ризику не повинен перевищувати 25 % від суми капіталу першого рівня. [47].

Японі є досить високо розвинутою країною. Так само як і на Україну на її фінансову стабільність мали вплив різкі карантинні обмежень. На відмінну від весни, коли економічна діяльність була широко згорнута, на сьогодні повертається до фази встановлення балансу. Для банківської системи Японії важливим є корпоративний сектор. Фіксовані інвестиції у бізнес зменшились через значне погіршення прибутку підприємств та невизначеність майбутнього.

З Березня Банк Японії посилив пом'якшення грошового обігу. Зокрема була запроваджена спеціальна програма для підтримки нового потоку коронакризи. Також відбулось забезпечення курсу ієн та іноземної валюти через закупівлю державних облігацій та здійснення доларових операцій на фінансовому ринку.

Другим кроком є підтримка фінансових компаній. Як зазначає губернатор Банку Японії Тохіко Курода «заходи стимулювання попиту для економіки в цілому стикаються з дилемою: якщо це призведе до збільшення кількості заражених людей, подальша економічна діяльність буде обмежена. Оскільки епідемія інфекційних захворювань триває, ефективно спрямовувати заходи стимулювання попиту, сумісні з профілактикою інфекцій. За таких обставин важливо не допустити, щоб компанії та підприємства, які постраждали від інфекційного захворювання, не потрапили у фінансові труднощі. Це підготовка середовища до роботи. Як результат, уряди та центральні банки у всьому світі зосереджуються на захисті свого бізнесу та зайнятості в умовах кризи.» Тобто відбуваються інвестування з боку банків в роздрібний бізнес, для створення умов праці під час карантину.

Також здійснюється «контроль кривої дохідності», що контролює довгострокові та короткострокові процентні ставки шляхом регулювання фінансового ринку, по-друге, з 2016 року Банк Японії запровадив "зобов'язання з надмірним обсягом", тобто продовжувати політику розширення грошової бази до тих пір, поки фактичний темп зростання індексу споживчих цін стабільно не перевищить 2%. [59]

Для подолання системних ризиків, щоб уникнути появи таких ризиків, Банк Японії виконує функцію "останнього кредитора" з метою підтримки кредитного замовлення, якщо це необхідно. Однак банки можуть надавати кошти фінансовим установам, у яких тимчасово не вистачає коштів. З них ті, що надають позику без умови внесення застави на підставі статті 38 Закону про Банк Японії, називаються "спеціальним синтезом".

Для контролю ризику ліквідності, банки використовують як пункти перевірки статті:

1. Створення системи управління для управління ризиками;
2. Розуміння профілю ризику ліквідності та управління балансом;
3. Забезпечення стабільності щоденного грошового потоку;
4. Посилення чуйності у стресових ситуаціях;
5. Реагування в надзвичайних ситуаціях;
6. Створення глобальної системи управління ризиком ліквідності. [59].

Банки Канади повідомляють, що канадська фінансова система залишатиметься стійкою. Проте із впливом кризи виділили системно-важливі кризи, що можуть їх спіткати. Одним із таких факторів є зростання дефолтів у домогосподарстві / корпоративному секторі. Для стабілізації ризику, що виникає, банки відстрочили термін сплати платежів, найбільшу частку склали іпотечні платежі 16%.

Пильної уваги з боку банків надається управлінню кредитним ризиком, застосовуючи міжнародний стандарт SA-BIS та метод внутрішніх рейтингів IRB.

Першочерговим завданням для забезпечення фінансової стабільності банківської системи України є виконання вимог, що зазначені в Базелі III. [34].

На мою думку, важливу увагу потрібно приділити системі гарантування вкладів фізичних осіб, оскільки вони є основними наповнювачами фінансування. Для цього необхідно збільшити розмір гарантованої суми відшкодування, що у подальшому вплине на зростання ресурсної бази банку завдяки стимулюванню населення для збереження своїх коштів на депозитних рахунках. Проте, перш за все необхідно повернути довіру громадян. На сьогодні, кошти, що номіновані у банківські метали, не повертаються при банкрутстві банку, а це є одним із аспектів відштовхування при вкладанні вільних коштів в цей тип рахунку. Основуючись на досвіді Швейцарії варто розглянути перспективи відшкодування коштів громадянина, які розмістять свої заощадження у банківських металах.

В Україні станом на 01.01.2020 р. здійснює свою діяльність 74 банків (державні, приватні, банки іноземних банківських груп, під контролем РФ), а отже, необхідно підвищити рівень їх конкурентоспроможності. Дані зміни відбудуться лише тоді, коли на законодавчому рівні будуть встановлені рівноцінні умови для здійснення своєї діяльності універсальним та спеціалізованим банкам.

Німеччина замикає четвірку кращих країн світу. Тому, на мою думку, варто розібратись в системі макропруденційного нагляду за банківською діяльністю, та перейняти їх досвід в роботу Українських регуляторів.

Банківська система Німеччини є однією з найбільших системи світу. Протягом тривалого періоду спостерігається стрімке скорочення кількості банків. Такі зміни відбуваються не за рахунок ліквідації ненадійних банків, а через їх консолідацію, що здійснюється на фінансово-економічному ринку[16].

Для оцінки стійкості банківської системи використовують методологію SREP аналізу: стійкість бізнес-моделі, управління та управління ризиками, достатність капіталу також ліквідність. Процедура оцінки відбувається в залежності категорії ризику банку (1-щорічно, 2-кожні 2 роки, 3,4- кожні 3 роки); Відбуваються регулярні перевірки стрес-тестування в залежності від виду ризику; також банки мають антициклічний буфер капіталу.

Ще одним прикладом у розвитку власної економіки, стабільності банківської системи, та високого рівня задоволеності населення, є країни Балтійської трійки, що займають 55 – Естонія, 59 – Литва, 62 – Латвія сходинок відповідно рейтингу кращих країн світу (див. дод. Р).

Банки Естонії регулюються Центральни банко Естонії та Фінансовою інспекцією. Нагляд за іноземними філіями здійснює відповідно материнський банк. При розрахунку ризику достатності капіталу ЦБ встановлює ряд вимог, що включають всі види ризиків. Зокрема покладає на банки при розрахунку ризику ліквідності застосовувати методології сценарного аналізу та стрес-тестування; мати модель забезпечення здійснення юанківської діяльності у

момент непередбачуваних умов. Рівень наповненості ризикових клієнтів повинен бути меншим 20% від загального капіталу банку та рівень зосередження великих кредитів в одному банку необхідно мати нижчим у загальному 800%. За законом країни кредит, що містить більше ніж 10% від капіталу банку вважається великим[8, 9, 11].

Вимоги щодо діяльності банків Литви наступні:

- норматив достатності капіталу не менше 8%;
- норматив ліквідності – співвідношення ліквідних активів до поточних зобов'язань, мінімальне значення – 30%;
- норматив максимальних відкритих позицій в іноземній валюті та дорогоцінних металах – загальна 25%, в одній валюті 15%;
- максимальний обсяг кредитного ризику і великих кредитів – сумакредитів, виданих одному позичальнику не може перевищувати 25% капіталу банку, обсяг кредитів 1 пов'язаній особі не більше 75%капіталу, якщо нагляд проводиться за фінансовою групою на консолідованій основі, і 20% коли нагляд на консолідованій основі не здійснюється [8, 9, 11].

Принципи регулювання так само як і в Україні складаються із виїзної та безвиїзної перевірки, при здійсненні яких увага сконцентрована на операціях, що найбільше схильні до ризиків, а саме кредитних, операційних, ринкових та ризику ліквідності. На підставі отриманих результатів приймається відповідне управлінське рішення. При незначних відхиленнях, застосовують запобіжні заходи, для їх виправлення, при виявленні сильних порушень застосовують відповідні міри впливу, а саме введенні штрафних санкцій, відсторонення керуючих органів від здійснення своїх повноважень на деякий термін, відстрочення здійснення банківських операцій, замороження коштів банку, та позбавлення ліцензії. Величина штрафу варіюється в межах 0,1-2% від річного прибутку банку, в залежності тяжкості порушень.

Згідно законодавства "Про кредитні установи" Латвії, кредитування фізичних та юридичних осіб не повинно перевищувати 25% від обсягу

власного капіталу. У такому випадку ризик класифікується як великий, якщо сума позики становить 10% і більше від власних ресурсів. Розмір відкритої валютної позиції має становити менше 10% від ВК представленої однією валютою, та не більше 20% від розміру коштів в іноземній валюті[8, 9, 11].

При виявленні відхилень, кредитних установ, від зазначених вимог НКЦПФР вимагає здійснити виправлення у зазначений термін; має право на позбавлення ліцензії у випадках недотримання нормативних вимог; може відкривати притягувати керівних органів банку до адміністративної та кримінальної відповідальності. Згідно законодавчих вимог здійснюються такі методи впливу, як попередження, санкції, обмеження діяльності, штрафи, розмір яких зазначений у законодавстві "Про кредитні установи".

На основі вище сказаного, хочу зазначити, що макропуденційний нагляд банків Балтійської трійки є дуже схожий з методами спостереження за банками в Україні, окрім здійснення своєї діяльності їх мегарегуляторами.

Австралія, регулює банківську систему як і більшість країн світу за рекомендаціями Базеля 3. На разі, на шляху зміцнення фінансового стану банківської системи, було опубліковано про впровадження вимог до капіталу для власного капіталу інвестицій у фонди, та регулювання капіталу інвестицій банків в інструменти, що включають загальну здатність поглинати збитки (TLAC). Основними елементами пруденційного режиму є:

1. відрахування 2-го рівня : банки повинні вирахувати запаси інструментів TLAC, які ще не включені до регулятивного капіталу, із власного капіталу 2-го рівня.
2. поріг, нижче якого не вимагається відрахування : відрахування підлягає пороговим показникам, що застосовуються до існуючих запасів регулятивного капіталу, і додатковому 5% пороговому рівню лише для запасів TLAC, що не регулюють капітал.
3. інструменти, що класифікують *pari passu* з підпорядкованими формами TLAC, також повинні бути вираховані. [48].

Пропоную розглянути таблицю виконання вимог Базеля 3 та їх запровадження у часовому горизонті за країнами великої 20. Кожна із країн

Підводячи підсумок 3 розділу, для розвитку стабільності банківської системи України НБУ підписав Стратегію розвитку фінансового сектору до 2025 року. У данному документі зазначено рекомендації необхідних змін фінансової системи, що призведуть до сталого розвитку економіки, а саме:

1. впровадження ефективного регулювання фінансового сектору та удосконалення наглядових підходів
2. забезпечення прозорості фінансового сектору
3. забезпечити стійкість фінансового сектору до потенційних викликів
4. підвищити якість корпоративного управління та управління ризиками у фінансовому секторі.

Також, дослідивши регулювання та нагляду зарубіжних країн дійшли висновку:

1. У банківській практиці України відсутня практика створення кооперативних банків. За досвідом Німеччини, стійкість таких кооперативів значно вища у період шоків ситуацій, на відміну від комерційних банків. Тому варто підтримувати ідею створення кооперативних банків у банківській системі України. Згодом їх діяльність повинна бути зосереджена на: обслуговування малого та середнього бізнесу, сільського господарства, фінансування деріональних інвестиційних проектів.

2. НБУ варто задіювати практичні навички здійснення регулювання та нагляду за банківською діяльністю досвід європейських країн. В роботі досліджувались системи регулювання та нагляду за банківською діяльністю даних провідних країн як Швейцарії, Німеччина та країн Балтійської трійки. Приклад Швейцарії концентрує увагу на вдосконаленні схеми захисту вкладів фізичних та юридичних осіб, на основі якої пропонується збільшити суму гарантування, також варто переглянути способи відшкодування коштів, що розміщені у банківських металах. Реєстр судимості в Естонії полегшує

регулятивним органам дослідити компетентність керуючих голів при заснуванні нового банку. Дана схема може бути цікава національному банку України. В реєстр необхідно буде вносити інформацію про керівних осіб банку, власників, співласників, кінцевого бенефіціара, головного бухгалтера та топ-менеджерів, що зловживали своїми обов'язками, здійснювали шахрайські маніпуляція та призвели банк до банкрутства, що сприятиме підвищенню рівня прозорості банківської системи та змінить рівень довіри до регулятивних органів в позитивному напрямку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У дипломній роботі обґрунтовано науково-теоретичні, методичні та практичні рекомендації щодо підвищення стабільності банківської системи. За результатом дослідження сформульовано такі висновки і пропозиції теоретичного та практичного характеру.

1. За результатами узагальнення та порівняння існуючих наукових думок дослідили поняття «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість», стрімкі зміни сучасної економіки зумовлюють до необхідності їх перегляду. Зауважимо, що вище зазначені поняття різняться за змістовим характером. Стійкість – це стан рівноваги, здатність системі протистояти шокам. Стабільність – стан системи за якої не відбувається змін при будь-яких шоківих впливах. На сьогодні визначення поняття фінансової стабільності на мою думку відповідає підхід Бундесбанку, оскільки описує необхідний стандарт для забезпечення фінансової стабільності банку. Фінансова стабільність описує стійкий стан, в якому фінансова система ефективно виконує свої ключові функції, зокрема розподіл ресурсів та зниження ризиків, а також проведення платежів.

2. Виділили два важливих моменти: по-перше не існує єдиної універсальної формули забезпечення фінансової стабільності. По-друге, ефективність регулювання банківської системи для забезпечення фінансової стабільності значно варіюється в залежності від характеру банківського сектору.

3. Згрупували всі ці думки та визначили фактори впливу на фінансову стабільність банківської системи України. До таких факторів належать: зовнішні, що об'єднують в собі економічні, фінансові, соціально-політичні, правові та форс-мажорні обставини, та внутрішні – організаційні, технологічні, функціональні, фінансові, інформаційні, комерційні.

4. Кожен з факторів зовнішнього та внутрішнього середовища поділяється на під-фактор. До зовнішніх економічних факторів ми розуміємо: інвестиційний клімат, податкову політику, стан платіжного балансу країни,

загальний стан економіки. Соціально-політичний та правовий фактори об'єднують - політичну стабільність, стійкість уряду, соціальну стабільність, законодавство, систему банківського регулювання та нагляду та міжбанківську конкуренцію. Фінансові складаються із: валютної політики НБУ, кредитної політика НБУ, процентної політики НБУ, величини валютних резервів НБУ та стану грошового ринку України. Внутрішні під-фактори вміщують в себе такі поняття як: кадрова політика, якість корпоративного управління, якість систем внутрішнього контролю, маркетингова складова, якість системи ризик-менеджменту. Внутрішні фактори так само як і зовнішні мають фінансову складову проте різняться наповненням. До них відносимо чотири складові: 1 ресурсна – капіталізація, 2 активів, 3 рівень ризиків, 4 стабільність фінансових результатів до яких відносимо: прибутковість, рентабельність та ліквідність.

5. Розглянули Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. У данному документі зазначено рекомендації необхідних змін фінансової системи, що призведуть до сталого розвитку економіки, а саме:

- впровадження ефективного регулювання фінансового сектору та удосконалення наглядових підходів
- забезпечення прозорості фінансового сектору
- забезпечити стійкість фінансового сектору до потенційних викликів
- підвищити якість корпоративного управління та урavlіння ризиками у фінансовому секторі.

6. Також, дослідивши регулювання та нагляд зарубіжних країн дійшли висновку:

1. За досвідом Німеччини, стійкість кооперативів значно вища у період шоків ситуацій, на відміну від комерційних банків. Тому варто підтримувати ідею створення кооперативних банків у банківській системі України. Згодом їх діяльність повинна бути зосереджена на: обслуговування малого та середнього бізнесу, сільського господарства, фінансування регіональних інвестиційних проектів.

2. НБУ варто задіювати практичні навички здійснення регулювання та нагляду за банківською діяльністю досвід європейських країн. В роботі досліджувались системи регулювання та нагляду за банківською діяльністю провідних країн як Швейцарія, Німеччина та країн Балтійської трійки. Приклад Швейцарії концентрує увагу на вдосконаленні схеми захисту вкладів фізичних та юридичних осіб, на основі якої пропонується збільшити суму гарантування, також варто переглянути способи відшкодування коштів, що розміщені у банківських металах. Реєстр судимості в Естонії полегшує регулятивним органам дослідити компетентність керуючих голів при заснуванні нового банку. Дана схема може бути цікава Національному банку України. В реєстр необхідно буде вносити інформацію про керівних осіб банку, власників, співвласників, кінцевого бенефіціара, головного бухгалтера та топ-менеджерів, що зловживали своїми обов'язками, здійснювали шахрайські маніпуляції та призвели банк до банкрутства, що сприятиме підвищенню рівня транспарентності банківської системи та змінить рівень довіри до регулятивних органів в позитивному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи : монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2009. 316 с.
2. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: монографія. К.: КНЕУ, 2012. 256 с.
3. Лекарев С. В. Бизнес и безопасность. А-Я: толковый терминологический словарь. / под ред. А. И. Гурова, Б. С. Тетерина. М. : ЦКСИиМ, 1995. 336 с.
4. Синки Дж. мл. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. Москва: Альпина Бизнес Книги. 2007. С.1018
5. Воронов А.Н., Колосов Т.В. Словарь по менеджменту: учеб. пособие / Нижегород. гос. архит.-строит. ун-т. Н. Новгород: ННГАСУ. 2013. 125 с.
6. Рамський А.Ю., Будніченко І.В Фінансова стійкість банку — фактор стабільності банківської системи. European scientific journal of Economic and Financial innovation. Київ. 2018. №2. С.5-11 URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/issue/view/3/%E2%84%962%282018%29>
7. K. Djalilov, J. Piesse Bank regulation and efficiency: Evidence from transitions countries. *Journal of Financial Stability*. November. 2019. № 64. P 308-322
8. R. Ayadi, S.B. Naceur, B. Casu, B. Quinn Does Basel compliance matter for bank performance?. *Journal of Financial Stability*. April. 2016. № 23. P 15-32
9. Thomas M. Eisenbach and Tanju Yorulmazer. Factors that Affect Bank Stability. Liberty Street Economics. FEBRUARY 26. 2014. URL: <https://libertystreeteconomics.newyorkfed.org/2014/02/factors-that-affect-bank-stability.html>
10. Большой экономический словарь: 25000 терминов / под ред. А.Н. Азрилияна. М. : Институт новой экономики, 2004, 1376 с.

11. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – VIII, 1728 с.
12. Словник української мови / Академія наук Української РСР. Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні. / ред. : І. С. Назарова, О. П. Петровська, Л. Г. Скрипник, Л. А. Юрчук. К. : Наукова думка, 1978. Т. IX. 853 с.
13. Петриченко Л.Ю. Забезпечення фінансової стабільності комерційних банків України : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 08.04.01. Київ, 2004. 18 с.
14. Щуревич О. І. Система банківського регулювання та нагляду в умовах відкритої економіки України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Львівський національний університет імені І. Франка. Львів, 2017. 250 с.
15. Про Національний банк України. Закон України від 1999 р. № 679-XIV. Дата оновлення: 16.10.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX Відомості Верховної Ради. 2019. № 44. Ст. 277. Дата оновлення: 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>.
17. Про внесення змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні та визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління НБУ від 18.06.2020 р. № 77 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0077500-20#Text>
18. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 Дата оновлення: 01.07.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n25>
19. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII Відомості Верховної Ради. 2014. № 40. Ст. 2021. Дата оновлення: 30.11.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

20. Андрущак Є. М., Щуревич О. І. Ефективний банківський нагляд як передумова відновлення стійкого розвитку банківської системи України. *Бізнесінформ*. 2016. №9. С.178-183

21. Барановський О.І. Природа економічної безпеки комерційного банку. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 7. С. 12–19.

22. Белінська Я.В. Фінансова стабільність: сутність та напрями забезпечення. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 4 (17). С. 57–67.

23. Беренич А.В. Механізм управління та фактори впливу на фінансову стійкість банку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 918-923.

24. Довгань Ж. М. «Базель III» у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи. *Вісник УБС НБУ*. 2011. № 1. С. 224–294.

25. Коваленко В.В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 7. С. 235-236.

26. Корженко К.А. Підходи до класифікації факторів, що впливають на стійкість банківської установи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12.1. С. 191-195.

27. Максимова А.В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон. 2014. №8(3). С.205-208 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=Ж73149:Екон.%20н.%2F2014%2F8%283%29

28. Огляд банківського сектору. НБУ. – Лютий. – 2019. – С.13 URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2019-02.pdf?v=4

29. Огляд банківського сектору. НБУ. – Лютий. – 2020. – С.12 URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2020-02.pdf?v=4
30. Пшик Б.І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву. *Економіка і фінанси*. 2013. № 138. С. 91-96.
31. Чирак І.М. Фінансова нестабільність: природа, чинники, форми прояву та шляхи подолання. *Ефективна економіка*. 2019. №12 URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2019/90.pdf
32. Шпіка П. Питання фінансової стабільності в центральних банках. *Банки та банківські системи країн світу*. 2007. № 3. С. 4–15.
33. Балансова звітність банку 2016-2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>
34. Базель III. Все, що потрібно знати 2020 URL: <https://www.stakeholder.com.ua/reporting/supervision/bazel-3-vse-shho-potribno-znati.html>
35. Вільний тлумачний словник URL: <http://sum.in.ua/f/rejtyng>
36. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. *Мінфін*. 2020 URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
37. Дані наглядової статистики 2016-2020 рр. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>
38. Дані про обсяги кредитів та частку непрацюючих кредитів у розрізі банків України з 2006 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl#>. (дата звертання: 20.11.2020).
39. Звіт про фінансову стабільність Червень 2020 року. НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H1.pdf?v=4
40. Консолідована фінансова звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності та звітів незалежного аудитора. АТ “Укрсіббанк”. 31 грудня 2020. URL:https://my.ukrsibbank.com/common/upload/ukrsibbank/financial-reports/2020/Consolidated_2020_3Q_ukr.pdf

41. Огляд банківського сектору URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/kreditniy-portfel-bankiv-skorotivsvya-a-pributok-zmenschivsvya-vnaslidok-covid-19-ta-karantinu--oglyad-bankivskogo-sektoru>
42. Основні принципи ефективного банківського нагляду. URL:
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf?v=4
43. Офіційний сайт Державної служби статистики URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>
44. Офіційний сайт Національного банку України / Рівень непрацюючих кредитів (NPL). – 01.10.2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
45. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/>
46. Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України. URL:
<https://nabu.ua>
47. Офіційний сайт Швейцарський орган нагляду за фінансовим ринком FINMA. URL: <https://www.finma.ch/en/>
48. Офіційний сайт Резервного банку Австралії URL: <https://www.rba.gov.au>
49. Показники діяльності банків України. *Мінфін*. 2020. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/2020-07/>
50. Рівень непрацюючих кредитів (NPL). *НБУ*. 01.10.2020 URL:
<https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
51. Словник НБУ URL:
https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123427
52. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. НБУ. 05.12.2019 URL:
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf. (дата звертання: 14.04.2020).
53. Частка страхування у ВВП України до 2025 року повинна становити не менше 2% - НБУ. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/insurance/10840475-chastka-strahuvannya-u-vvp-ukrajini-do-2025-roku-povinna-stanoviti-ne-menshe>

2-nbu.html?_ga=2.122424200.2065824158.1606061605-1106758934.1606061605.

54. Act on Monitoring Financial Stability 20.07.2020. Офіційний сайт Deutsche Bundesbank. URL: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/618350/1b4494390921fd85af258e4fc5d3ffad/mL/act-monitoring-financial-stability-data.pdf>

55. Bankstellenentwicklung im Jahr 2019. URL: <https://www.bundesbank.de/de/presse/presse-notizen/bankstellenentwicklung-im-jahr-2019-829764>

56. Europäische Zentralbank. Bankenaufsicht. Pressemitteilung. 24 Juli. 2020. URL: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/838772/64a333f7e20daa1d29ca40b364a42b25/mL/2020-07-24-statistik-bankenaufsicht-download.pdf>

57. Financial Stability Report 2018/2019. Raport o stabilności systemu finansowego. Grudzień 2019. Офіційний сайт CNB URL: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/en/financial-stability/.galleries/fs_reports/fsr_2018-2019/fsr_2018-2019.pdf

58. Лозицька Л.В. Забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання. відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 426 с.

59. Офіційний сайт банку Японії URL: <https://www.boj.or.jp/mopo/outline/qqe.htm/>

60. .Мойсеєнко І. П. Аналіз формування та використання банківського капіталу Соціально-правові студії. - 2020. - Випуск 3 (9). - С. 154-161. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3250>

ДОДАТКИ

Додаток А

Визначення поняття «фінансова стабільність»

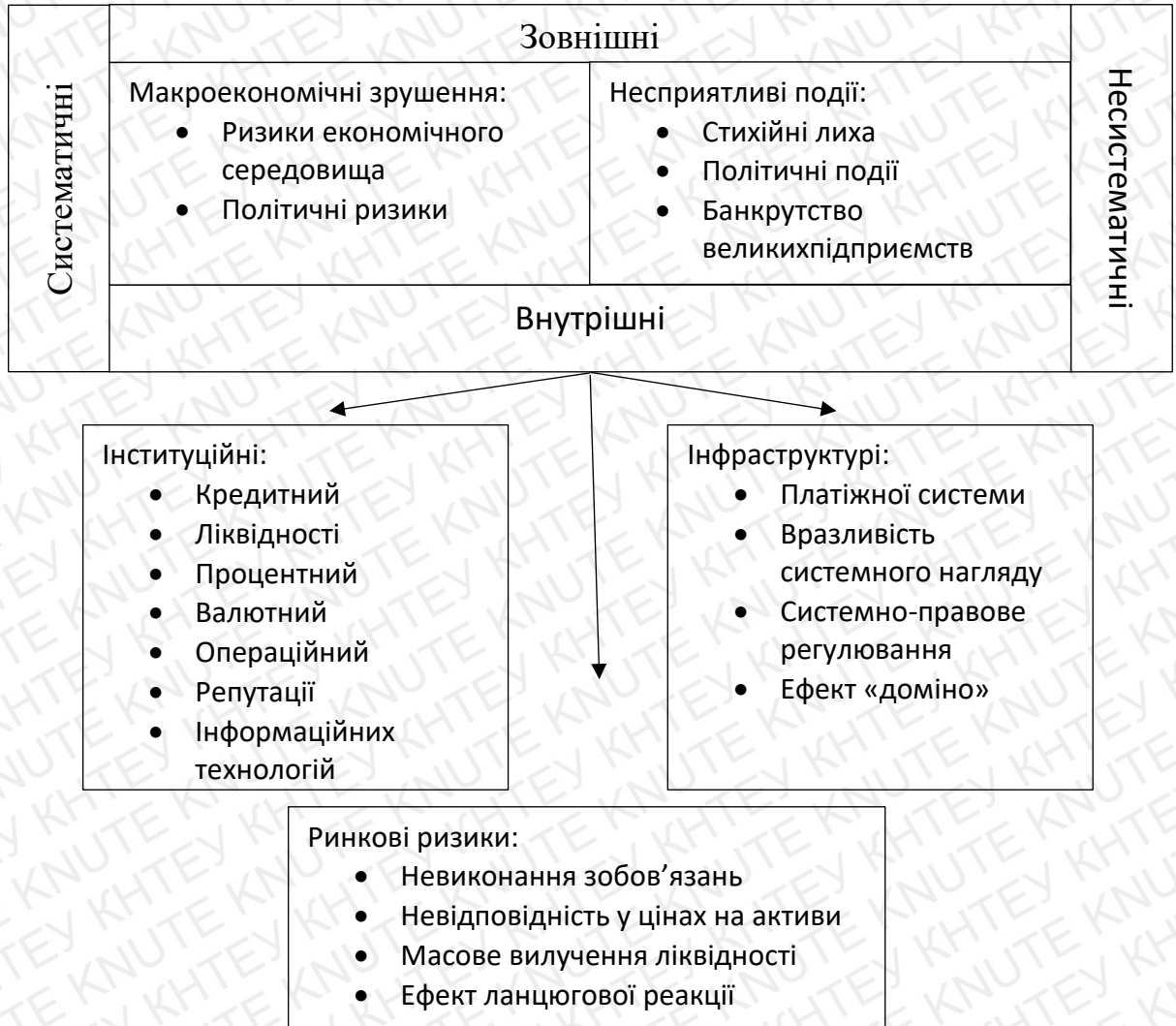
Автор	Визначення
Закон України «Про Національний банк України»	Фінансова стабільність - стан фінансової системи, в якому вона здатна належним чином забезпечити можливість ефективно виконувати свої ключові функції, такі як фінансове посередництво та забезпечення здійснення платежів, і таким чином сприяти стійкому економічному зростанню, а також протистояти негативному впливу кризових явищ на економіку.
Національний Банк Польщі	Під стабільністю фінансової системи розуміється стан, при якому фінансова система виконує свої функції постійно та ефективно, навіть у випадку несподіваних та несприятливих порушень значного масштабу.
Національний Банк Чехії	Фінансова стабільність як ситуація, в якій фінансова система виконує свої функції без серйозних порушень та несприятливих наслідків для поточного та майбутнього розвитку економіки в цілому, демонструючи при цьому високий ступінь стійкості до шоків.
Національний Банк Норвегії	Фінансова стабільність передбачає фінансову систему, стійку до шоків і, таким чином, здатну направляти кошти, виконувати платежі та ефективно розподіляти ризик.
Бундесбанк Німеччини	Фінансова стабільність описує стійкий стан, в якому фінансова система ефективно виконує свої ключові функції, зокрема розподіл ресурсів та зниження ризиків, а також проведення платежів.

Закінчення дод. А

Вім Дуйзенберг, колишній глава ЄЦБ	Фінансова стабільність означає відлагоджене функціонування ключових елементів, які формують фінансову систему.
Резервний банк Австралії	Стабільна фінансова система – це система, в якій фінансові посередники, ринки та ринкова інфраструктура забезпечують безперервний потік грошових коштів між власниками заощаджень і інвесторами, сприяючи таким чином зростанню економічної активності.
Центральний банк Угорщини	Фінансова стабільність – це стан, за якого фінансова система, а саме ключові фінансові ринки та інституційна структура фінансової системи є стійкими до економічних потрясінь та в змозі плавно виконувати свої основні функції: фінансове посередництво, управління ризиками і безперервне проведення платежів.
Н. Шелудько	Фінансова стабільність – якісна інтегральна характеристика спроможності установи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.
О. Барановський	Фінансова стабільність – здатність протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, зберігаючи стійку рівновагу і надійність протягом часу.
Е. Крокетт	Фінансова стабільність – це відсутність нестабільності, ситуації, в якій економічна діяльність знаходиться під негативним впливом коливань цін фінансових активів або нездатності фінансових установ виконувати свої зобов'язання.
Л. Петриченко	Поняття «фінансова стабільність банку» характеризує такий стан усієї сукупності фінансових відносин банківської установи, що забезпечує неперервне функціонування та розвиток.
П. Шпіка	Фінансова стабільність – процес, який включає достовірну оцінку фінансових ризиків та ефективну систему управління ними з використанням новаторського підходу.

* побудовано автором за даними [11-13, 16, 17, 19, 20-25]

Фактори впливу на фінансову стабільність банку

**примітка: побудовано автором на основі джерела [31]*

Додаток В
Таблиця В.1

Показники капіталізації банківського сектору України за період 2016-2019 рр., станом на 31.12.

Показники	2016	2017	2018	2019
Власний капітал, млн грн	123784	161108	154960	199921
Темпи зростання ВК, %	19,35	30,15	-3,82	29,01
ВВП, млн грн	2383182	2982920	3558706	3974564
Темпи зростання ВВП, %	20,40	25,17	19,30	11,69
Частка власного капіталу у ВВП, %	5,2	5,4	4,4	5,0

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44,45]

Таблиця В.2

Показники фінансового результату банківського сектору України за період 2016- III кв. 2020 рр., млн грн

Показники	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020	III кв. 2020
Доходи	199 193	190 691	178 054	204 554	243 102	209 251
Процентні	135 145	135 807	124 009	140 803	152 954	123 472
Комісійні	28 414	31 362	37 138	50 969	62 057	55 786
Витрати, млн грн:						
Процентні	265 793	350 079	204 545	182 215	184 746	169 423
Адміністративні	96 079	91 638	70 971	67 760	74 062	53 921
Відрахування в резерви	36 742	39 356	44 202	53 670	62 936	55 606
Прибуток/збиток	114 541	198 310	49 206	23 758	10 714	23 302
	-66 600	-159 388	-26 491	22 339	58 356	39 828

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44,451]

Рис.В.1. Динаміка показників результату діяльності банківського сектору України у період з 01.12.2016-01.10.2020 рр, млн грн *

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44, 45]

Продовження дод. В

Таблиця В.3

**Декомпозиційний аналіз рентабельності капіталу банківського сектору
України у період 2018-III кв. 2020 рр.**

Показники	Формула	2017	2018	2019	2020
Розрахункові показники					
Рентабельність капіталу (ROE), %	$ROE=(ЧП/К)*100$	-16,4	14,4	29,2	18,1
Рентабельність капіталу (ROA), %	$ROA=(ЧП/А)*100$	-1,4	1,2	2,9	1,7
Мультиплікатор капіталу, од	$Мк=А/К$	11,42	12,33	9,91	10,44
Маржа прибутку, %	$МП=П/ОД$	-13	14	26	20
Дохідність активів, %	$ДА=ОД/А$	9,5	10,6	12,1	9,5
Економічні показники					
Балансовий капітал, млн. грн.	К	161 108	154 960	199 921	208 110
Прибуток до оподаткування, млн. грн.	П	-22 810	27 396	63 125	40 418
Чистий прибуток, млн. грн.	ЧП	-26 491	22 339	58 356	37 604
Операційні доходи, млн. грн.	ОД	175 635	202 213	239 384	206 665
Сукупні активи, млн. грн.	А	1 839 958	1 910 614	1 981 594	2 172 012

*примітка: побудовано автором на основі джерела [45, 44]

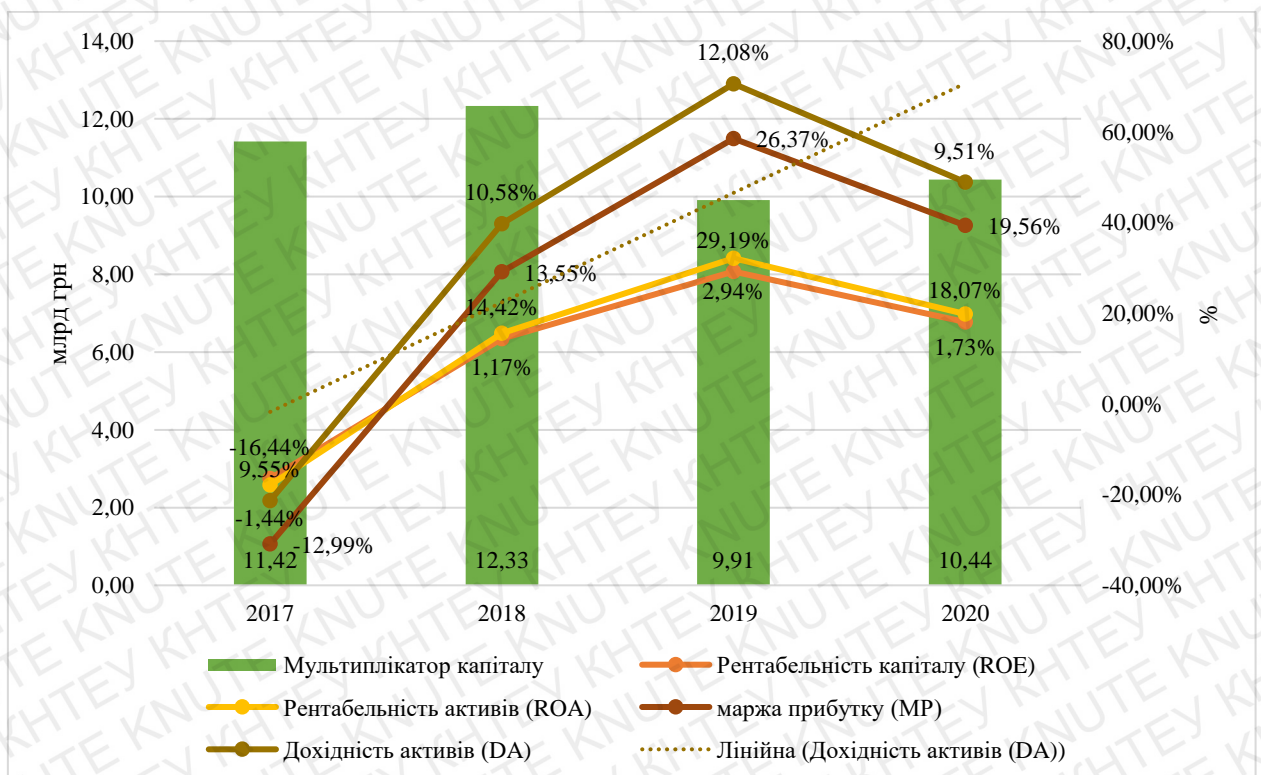

Рис. В.2. Динаміка показників рентабельності капіталу банківського сектору України у період з 2017-01.10.2020 рр *

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44, 451]

Продовження дод. В
Таблиця В.4

Динаміка показників діяльності банків України за період 2018 – III кв. 2020 рр.

Показники	Сума, млн.грн. 01.01.2018	Сума, млн.грн. 01.01.2019	Сума, млн.грн. 01.01.2020	Сума, млн.грн.ІІ І кв. 2020	Відхилення					
					2019-2018		2020-2019		01.07.2020- 01.01.2020	
					млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	1839958	1910614	1981594	2172012	70656	3,84	70980	3,72	190418	9,61
Високоліквідні активи, з них:	206430	167732	209905	322946	-38698	-18,75	42173	25,14	113041	53,85
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	96280	86748	118237	207654	-9532	-9,90	31489	36,30	89417	75,63
Кредити надані клієнтам	1036745	1118860	1033430	1027681	82115	7,92	-85430	-7,64	-5749	-0,56
кредити, що надані суб'єктам господарювання	864412	919071	821936	806104	54659	6,32	-97135	-10,57	-15832	-1,93
кредити, що надані фізичним особам	170774	196859	206737	215467	26085	15,27	9878	5,02	8730	4,22
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	425803	480615	539466	655152	54812	12,87	58851	12,24	115686	21,44
з них: ОВДП	348638	407443	367060	496010	58805	16,87	-40383	-9,91	128950	35,13
Частка ОВДП в загальних активах, %	18,95	21,33	18,52	22,84	-	-	-	-	-	-
Резерви за активними операціями банків (з урахув. резерв за опер-и, які обл. на позабал-х рахунках)	511062	556445	492229	469063	45383	8,88	-64216	-11,54	-23166	-4,71
Пасиви	1333831	1359703	1493298	1707732	25872	1,94	133595	9,83	214434	14,36
Капітал	161108	154960	199921	208110	-6148	-3,82	44961	29,01	8189	4,10
Зобов'язання банків	1172723	1204743	1293377	1499622	32020	2,73	88634	7,36	206245	15,95
Кошти суб'єктів господарювання	403955	406367	498157	592459	2412	0,60	91790	22,59	94302	18,93
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	478100	508457	552115	649223	30357	6,35	43658	8,59	97108	17,59

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44, 45]

**Основні фінансові показники України у період станом на 31.12.2018-III
кв. 2020 рр.**

Показники	Роки			Відхилення			
	2018	2019	2020	2019-2018		2020-2019	
				Млн. Грн.	%	Млн. Грн.	%
ВВП у фактичних цінах, млн. грн.	3 558 706	3 974 564	-	415 858	11,69	-	-
ВВП у цінах попереднього року, млн. грн.	3 083 409	3 675 728	-	592 319	19,21	-	-
Індекс споживчих цін	109,8	104,1	102,7	-5,70	-5,19	-1,4	-1,34
Доходи населення, млн. грн.	3 248 730	3 699 346	-	450 616	13,87	-	-
Номінальна середня заробітна плата, грн.	10 573	12 264	12 174	1 691*	15,99	-90*	-0,73
Індекс реальної середньої заробітної плати, % до попереднього року	109,7	111,4	96,8	1,70	1,55	-14,6	- 13,11
Рівень зареєстрованого безробіття, % до населення працездатного віку	9,1	8,6	9,6	-0,50	-5,49	1,0	11,63

*примітка: побудовано автором на основі джерела [44,45]

** у грошовому еквіваленті грн

**Склад кредитного портфеля банків України
за період 2018 – III кв. 2020 рр., млн. грн.**

Показники	2018	2019	III кв. 2020
Кредити надані:	1 193 558	1 097 595	1 119 708
Кредити корпоративному сектору	959 601	847 259	848 458
Кредити фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями)	202 202	214 252	223 006
Міжбанківські кредити, депозити (за виключенням коррахунків)	28 888	31 368	41 987
Кредити органам державної влади та місцевого самоврядування	2 867	4 717	6 256

**примітка: побудовано автором на основі джерела [44, 45]*

**Фактичні значення показників фінансового стану банківської системи
України за 2018 – III кв. 2020 рр.**

Показник	2018	2019	2020
Достатність капіталу			
Норматив Н2, %	15,52	18,72	21,91
Співвідношення власного капіталу і зобов'язань банку, %	12,86	15,46	13,88
Мультиплікатор капіталу	12,33	9,91	10,44
Співвідношення власного капіталу та дохідних активів, %	33,33	41,47	39,38
Якість кредитного портфеля			
Норматив Н7, %	20,43	17,32	18,50
Норматив Н9, %	11,23	7,23	4,36
Прибутковість			
Прибутковість активів (ROA), %	1,17	2,94	1,73
Прибутковість капіталу (ROE), %	14,42	29,19	18,07
Чиста процентна маржа, %	69,28	89,83	74,79
Ліквідність			
Норматив Н6, %	94,17	94,40	89,68
Співвідношення високоліквідних активів та загальних активів, %	6,88	10,27	7,81

Таблиця Е.2

**Прогнозні показники сукупних активів АТ «УКРСИББАНКУ» при
довірчому інтервалі 95% до 2023 рік.**

Рік	Сукупні активи	Прогноз	Доверительный интервал
2017	1 839 958		
2018	1 910 614		
2019	1 981 594		
2020		2 052 370,14	186,91
2021		2 123 175,29	190,58
2022		2 193 980,45	198,55
2023		2 264 785,60	211,96

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Фінансові показники АТ «УКРСИББАНК» за 2019- III кв. 2020 рр., тис. грн.

Показникик	2019		2020		Відхилення (тис. грн.)%	
	Активи					
Грошові кошти та кошти в НБУ	5326792	10,01	4996968	7,44	-329824	-6,2
Кошти в інших фінансових установах	10151526	19,08	22826818	34,01	12675292	124,9
Деривативи	20577	0,04	49475	0,07	28898	140,4
Кредити та заборгованість клієнтів	21371168	40,17	21988715	32,76	617547	2,9
ЦП в портфелі банку на продаж та інвестиції в асоціації і дочірні компанії	13341326	25,08	14258511	21,24	917185	6,9
Майно та обладнання	1230895	2,31	1245520	1,86	14625	1,2
Інвестиційна нерухомість	4	0,00	4	0,00	0	0,0
Нематеріальні активи	521688	0,98	562428	0,84	40740	7,8
Відстрочений податковий актив та аванси з поточного податку на прибуток	609829	1,15	454072	0,68	-155757	-25,5
Інші фінансові активи	622902	1,17	692772	1,03	69870	11,2
Активи на продаж	-	-	50465	0,08	-	
Усього активи	53196707	100,00	67125748	100,00	13929041	26,2
Зобов'язання						
Заборгованість передж іншими фінансовими установами	3979	0,01	3343	0,01	-636	-16,0
Деривативи	702	0,00	9160	0,02	8458	1204,8
Кошти клієнтів	45340073	97,84	58109566	98,07	12769493	28,2
Субординований борг	249348	0,54	298984	0,50	49636	19,9
Інші зобов'язання	744605	1,61	833035	1,41	88430	11,9
Усього зобов'язання	46338707	100,00	59254088	100,00	12915381	27,9
Власний капітал						
Статутний капітал	5069262	73,92	5069262	64,40	0	0,0
Емісійний капітал	811229	11,83	811229	10,31	0	0,0
Резерви переоцінки	981	0,01	981	0,01	0	0,0
Накопичений прибуток/ (непокритий збиток)	968424	14,12	1981305	25,17	1012881	104,6
Неконтрольована частка	8104	0,12	8883	0,11	779	9,6
Усього власний капітал	6858000	100,00	7871660	100,00	1013660	14,8
Усього зобов'язань та власного капіталу	53196707		67125748		13929041	26,2

Таблиця Ж.2

Фінансові показники АТ «УКРСИББАНК» за 2018- III кв. 2020 рр.

Рік	Активи, млн. грн	Власнй капітал, млн. грн	Зобов'язання, млн. грн	Депозити, млн. грн	Фінансовий результат, млн. грн	Курс долара за рік	Інфляція
2018 р.	52043	6769	45273	40601	2658	27,78	100,6
2019 р.	53196	6858	46338	44832	2580	23,6	99,7
III кв. 2020 р.	67125	7871	59254	57211	1005	28,32	100,8

Продовження дод. Ж

Таблиця Ж.3

**Аналіз часового ряду фінансових показників АТ «УКРСИББАНК»
за 2018- III кв. 2020 рр.**

Показники	Рівняння тренду	R ²
Активи, млн. грн	$y = 7541x + 42373$	0,807
Власний капітал, млн. грн	$y = 551x + 6064$	0,8101
Зобов'язання, млн. грн	$y = 6990,5x + 36307$	0,8068
Депозити, млн. грн	$y = 8305x + 30938$	0,9257

Додаток И
Таблиця И.1

Динаміка показників нормативних значень АТ «УКРСИББАНК» станом на 01.10.2018-01.10.2020

№ з/п	Назва показника	Формула розрахунку	Нормативне значення	2018	2019	2020
1	Мінімальний розмір регулятивного капіталу банку (Н1)	Встановлюється відповідно до вимог законодавства.	200 млн грн*	6,412 млн грн	6,096 млн грн	7,212 млн грн
2	Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2)	$H_2 = \frac{PK}{Az} \times 100$ PK – регулятивний капітал, Az – активи зважені за ступенем ризику	не менше 10 %	21,35	22,10	24,78
3	Норматив адекватності основного капіталу (Н3)	$H_3 = \frac{OK}{ZA} \times 100$ ОК – основний капітал, ЗА – загальні активи.	не менше 10 %	13,80	12,97	21,26
4	Співвідношення капіталу і пасивів банку (К1)	$K_1 = \frac{\text{Сукупний капітал банку}}{\text{Пасиви банку}}$	в межах 0,15-0,20	14,12	19,98	20,09
5	Співвідношення чистого капіталу та зобов'язань банку (К2)	$K_2 = \frac{\text{Регулятивний капітал банку}}{\text{Зобов'язання банку}}$	від 10 % до 30 %	15,18	13,60	12,15
6	Співвідношення регулятивного капіталу та сукупного капіталу (К3)	$K_3 = \frac{\text{Регулятивний капітал банку}}{\text{Сукупний капіталу}}$	від 0,5-1,0	1,08	0,97	0,93
7	Співвідношення статутного капіталу та сукупного капіталу банку (К4)	$K_4 = \frac{\text{Статутний капіталу}}{\text{Сукупний капіталу}}$	від 0,15-0,5	0,85	0,81	0,65

Продовження дод. II
Таблиця II.2

Розрахунок коефіцієнту резервування кредитного портфелю банківської системи України за 2016- III кв.2020рр

Рік	2016				2017				2018				2019				2020		
Квартал	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Резерви під кредитні ризики	5477	5331	6268	6792	6792	6505	6512	6476	9309	8918	8224	3570	3501	3188	2974	1975	2199	2140	2006
Розмір кредитного портфелю	19983	18178	18443	20679	19194	17367	19538	22221	20178	19863	24348	26138	22807	21143	21028	21371	22509	18770	21988
Коефіцієнт резервування кредитного портфелю	27,41	29,33	33,99	32,84	35,39	37,46	33,33	29,14	46,13	44,90	33,78	13,66	15,35	15,08	14,14	9,24	9,77	11,40	9,12

$$K_p = \frac{\text{Резерви під кредитні ризики}}{\text{Розмір кредитного портфелю}} * 100$$

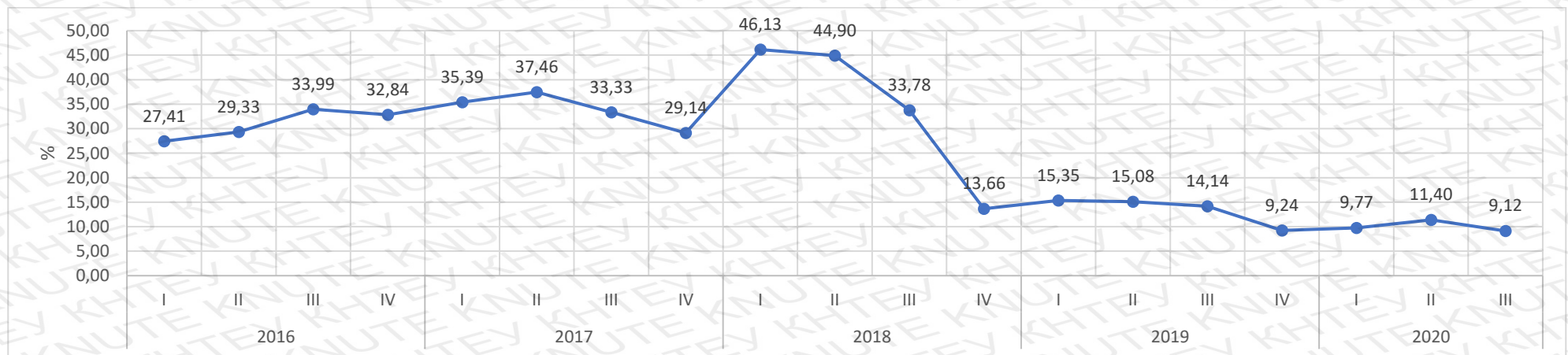

Рис. II.1 Динаміка коефіцієнту резервування кредитного портфелю банківської системи України за 2016-III кв. 2020

рр

Додаток К

**Розрахунок показників ROA та ROE АТ "УКРСИББАНК" та по банкам
України за 01.01.2018-01.01.2020 рр.**

№ з/п	Назва показника	Формула розрахунку	2018	2019	2020
1	Рентабельність активів банків України	$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Вартість активів}} * 100$	1,11	4,75	3,16
2	Рентабельність капіталу банків України	$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Вартість власного капіталу}} * 100$	9,51	38,32	24,4
3	Рентабельність АТ "УКРСИББАНК"	$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Вартість активів}} * 100$	3,94	4,06	1,50
4	Рентабельність капіталу АТ "УКРСИББАНК"	$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Вартість власного капіталу}} * 100$	31,82	33,06	12,91

Додаток Л

Розрахунок LCR AT "УКРСИББАНК"

млн грн.

Складові активів, що входять до ВЛА	34 212 017
Складові активів за якими розраховуються надходження	5 455 799
Пасиви, за якими розраховуються відпливи	18 968 808
LCR	253%
LCR, із врахуванням обмеження - не менше 25% відпливу	253%

АКТИВИ

млн
грн.

	Значення на звітну дату	Коефіцієнти врахування до ВЛА	Зважені обсяги
Грошові кошти та їх еквіваленти	2 664 529	100%	2 664 529
у тому числі готівкові кошти	2 664 529	100%	2 664 529
у тому числі банківські метали	0	0%	0
у тому числі резерви за готівковими коштами та банківськими металами, наявність яких є непідтвердженою	0	100%	0
Кошти в НБУ	2 332 439	100%	2 332 439
Цінні папери, що рефінансуються НБУ	9 378 747	100%	9 378 747
Кошти в іноземній валюті на кор.рахунках в банках	22 506 591	100%	22 506 591
Обовязкові резерви	2 670 289	100%	2 670 289
Загальна сума ВЛА			34 212 017

	Значення на звітну дату	Коефіцієнти притоків	Зважені обсяги
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	50 736	100%	8 631
у т.ч. що рефінансуються НБУ	42 105	0%	0
Кошти в інших банках (валові)	309 785	100%	309 785
резерви під знецінення коштів в інших банках	-158	0%	0
Кредити та заборгованість клієнтів (валові)	23 994 721	0%	0
у т.ч. кредити та заборгованість юридичних осіб	17 866 037	0%	0
у т.ч. працюючі кредити із терміном погашення до 30 днів	1 786 604	50%	893 302
у тому числі кредити та заборгованість фізичних осіб	6 128 685	0%	0
у т.ч. працюючі кредити із терміном погашення до 30 днів	183 861	50%	91 930
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	0	100%	0
у т.ч. що рефінансуються НБУ	0	0%	0
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	14 387 845	100%	3 772 283
у т.ч. що рефінансуються НБУ	10 615 562	0%	0
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	189	0%	0
Інвестиційна нерухомість	4	0%	0
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	376 559	0%	0
Відстрочений податковий актив	77 513	0%	0
Основні засоби та нематеріальні активи	1 866 559	0%	0
Інші фінансові активи	379 868	100%	379 868
резерви під інші фінансові активи	-192 222	0%	0

Продовження дод. Л

Інші активи	514 505	0%	0
резерви під інші активи	-2 998	0%	0
Чисті активи, усього	67 123 999	0%	0
Усього резервів	-2 340 841	0%	0
Загальні активи, усього	69 464 840	0%	0
Разом притоки			5 455 799

Зобов'язання	Значення на звітну дату	Коефіцієнти впливів	Зважені обсяги
Кошти отримані від НБУ	0	40%	0
Кошти банків	0	100%	0
Кошти клієнтів	57 211 121	0%	0
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	33 324 222	0%	0
у т. ч. кошти на вимогу	31 109 555	40%	12 443 822
в т.ч. із залишковим терміном до 30 днів	1 107 333	40%	442 933
у тому числі кошти фізичних осіб	23 876 260	0%	0
у т. ч. кошти на вимогу	22 432 465	20%	4 486 493
у т. ч. строкові кошти	1 443 795	0%	0
у т.ч. вклади, які не будуть повернуті протягом 30 днів	962 530	0%	0
у т.ч. усі інші вклади	481 265	10%	48 126
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9 160	0%	0
Боргові цінні папери, емітовані банком	0	0%	0
Інші залучені кошти	3 343	0%	0
у т.ч. із залишковим терміном до 30 днів	167	100%	167
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	76 543	100%	76 543
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0%	0
Резерви за зобов'язаннями	269 881	0%	0
Інші фінансові зобов'язання	1 158 924	100%	1 158 924
Інші зобов'язання	311 799	100%	311 799
Субординований борг	298 984	0%	0
Капітал	7 784 244	0%	0
Разом відтоки			18 968 808

Додаток М

Розрахунок показника валютного ризику АТ "УКРСИББАНК" з

01.01.2020-31.10.2020 р.у USD/UAH та EUR/UAH

# з/п	Офіційний курс НБУ за USD/UAH			
01.01.2020	23,6862			
31.01.2020	24,9196	0,002833108	0,003308	0,00001094
01.02.2020	24,9196	0	0,000474	0,00000023
29.02.2020	24,561	0	0,000474	0,00000023
01.03.2020	24,561	0	0,000474	0,00000023
31.03.2020	28,0615	-0,004320429	-0,00385	0,00001479
01.04.2020	27,6289	-0,015536204	-0,01506	0,00022686
30.04.2020	26,9714	-0,002854506	-0,00238	0,00000566
01.05.2020	26,9714	0	0,000474	0,00000023
31.05.2020	26,9059	0	0,000474	0,00000023
01.06.2020	26,8685	-0,001390997	-0,00092	0,00000084
30.06.2020	26,6922	-0,000299668	0,000175	0,00000003
01.07.2020	26,6676	-0,000922043	-0,00045	0,00000020
31.07.2020	27,6913	0,000166131	0,000641	0,00000041
01.08.2020	27,6913	0	0,000474	0,00000023
31.08.2020	27,4759	0,000524233	0,000999	0,00000100
01.09.2020	27,5618	0,003121499	0,003596	0,00001293
30.09.2020	28,2989	-0,000257927	0,000216	0,00000005
01.10.2020	28,3105	0,000409826	0,000884	0,00000078
31.10.2020	28,4383	0	0,000474	0,00000023
	МЮ X	0,000292511		0,00000336
	Достовірність 95 %			0,00120855
	сигма	z =	1,645	0,034764201
	RMZ(RP) =	1		0,057187111
		2		0,057187111
	RF(RP) =			0,058853916
				0,055582658
	314 718 000			
526745186,6	VAR	18522386,59		
		-17492863,1042		

Продовження дод. М

# з/п	Офіційний курс НБУ за EUR/UAH			
01.01.2020	26,422			
31.01.2020	27,4751	0,005467127	0,005806414	0,00003371
01.02.2020	27,4751	0	0,000339287	0,00000012
29.02.2020	26,9299	0	0,000339287	0,00000012
01.03.2020	26,9299	0	0,000339287	0,00000012
31.03.2020	30,9617	0,001907398	0,002246686	0,00000505
01.04.2020	30,2564	-0,023043224	-0,022703937	0,00051547
30.04.2020	29,2424	-0,006306502	-0,005967215	0,00003561
01.05.2020	29,2424	0	0,000339287	0,00000012
31.05.2020	29,6234	0	0,000339287	0,00000012
01.06.2020	29,9275	0,010213201	0,010552488	0,00011136
30.06.2020	29,95	0,001262901	0,001602188	0,00000257
01.07.2020	29,8677	-0,002751696	-0,002412408	0,00000582
31.07.2020	32,547	0,002380932	0,002720219	0,00000740
01.08.2020	32,547	0	0,000339287	0,00000012
31.08.2020	32,7334	0,0093768	0,009716087	0,00009440
01.09.2020	32,895	0,004924707	0,005263995	0,00002771
30.09.2020	33,1309	0,002820075	0,003159362	0,00000998
01.10.2020	33,1643	0,001007615	0,001346902	0,00000181
31.10.2020	33,2984	0	0,000339287	0,00000012
міо у		0,000250815		0,00001366
				0,001211112
сигма		z =	1,645	0,034801029
		RMZ(RP) =	1	0,057247693
			2	-0,057247693
		RF(RP) =		0,058918064
				-0,055639871
		302 899 000		
594250663,2		VAR		17846222,74
				-16853261,21

Розрахунок показника процентного ризику АТ "УКРСИББАНК" за 2019 рік.

	до запитання та до 1 місяця	1-3 місяці	3 місяців - 1 рік	понад 1 рік		T1		
Кумулятивний розрив	7609891	-4568535	-2212222	4380653		Достовірність (K)	95%	1,645
						Середньо-квадратичне відхилення (σ)		0,003492479
						Сигма		0,059097201
						Відносна зміна процентної ставки (M)		-0,026152916

Дата	%	Відносна зміна процентної ставки		
01.01	18,00			
01.02	18,00	0	0,02615292	0,0006840
15.03	18,00	0	0,02615292	0,0006840
26.04	17,50	0,028170877	-0,00201796	0,0000041
01.05	17,50	0	0,02615292	0,0006840
07.06	17,50	0	0,02615292	0,0006840
19.07	17,00	0,028987537	-0,00283462	0,0000080
01.08	17,00	0	0,02615292	0,0006840
06.09	16,50	0,029852963	-0,00370005	0,0000137
25.10	15,50	0,062520357	-0,03636744	0,0013226
01.11	18,00	0,149531734	0,17568465	0,0308651
13.12	13,50	0,287682072	-0,26152916	0,0683975
		0,026152916		0,0094574

$$VaR = M * T \pm K_a * \sigma * \sqrt{T}$$

RMZ(RP) =	1	0,097214895
	2	0,097214895
RF(RP) =		0,102097183
		0,092639002
VaR	-0,020407788	-2%
	-0,031898044	-3%

-0,275505132
-0,430623592

3276998,595

**Динаміка ВВП та капіталу банків України за період з 01.01.2011 по
01.07.2020 рр.**

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Капітал	155 487,00	169 320,00	192 599,00	148 023,00	103 713,00	123 784,00	163 597,00	155 650,00	200 854,00	196 863,00
ВВП (у фактичних цінах), млн грн	1 316 600,00	1 408 889,00	1 454 931,00	1 566 728,00	1 979 458,00	2 383 182,00	2 982 920,00	3 558 706,00	3 974 564,00	867 782,00
Норматив достатності регулятивного капіталу	20,83	18,9	18,9	18,26	15,6	12,74	16,25	16,18	19,35	21,76

Примітки: Складено автором на основі джерела [24, 25]

**за II. Кв 2020р*

Балансові показники Укрсиббанку за період 2016- III кв. 2020 рр., млн грн

Показники	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	30.09.2020
Активи					
Грошові кошти та кошти в НБУ	4007876	4176400	4790465	5326792	4996968
Кошти в інших фінансових установах	13869761	13231832	12320451	10151526	22826818
Деривативи	972	2601	12402	20577	49475
Кредити та заборгованість клієнтів	20678612	22221404	26137962	21371168	21988715
ЦП в портфелі банку на продаж та інвестиції в асоціації і дочірні компанії	3847718	3478508	5463313	13341326	14258511
Майно та обладнання	1036945	1088645	1199684	1230895	1245520
Інвестиційна нерухомість	32379	16654	172	4	4
Нематеріальні активи	230150	257147	475165	521688	562428
Відстрочений податковий актив та аванси з поточного податку на прибуток	1081320	745698	445469	609829	454072
Інші фінансові активи	558720	803813	985098	622902	692772
Активи на продаж	-	-	212880	-	50465
Усього активи	45344453	46022702	52043061	53196707	67125748
Зобов'язання					
Заборгованість передж іншими фінансовими установами	318728	67098	5927	3979	3343
Деривативи	60527	7196	7387	702	9160
Кошти клієнтів	36378530	36396207	41098991	45340073	58109566
Резерви за зобов'язаннями	928468	952678	1094043	-	-
Субординований борг	3830585	3108868	3066893	249348	298984
Інші зобов'язання	1800	-	-	744605	833035
Усього зобов'язання	41518638	40532047	45273241	46338707	59254088
Власний капітал					
Статутний капітал	5069262	5069262	5069262	5069262	5069262
Емісійний капітал	811229	811229	811229	811229	811229
Резерви переоцінки	-2804	981	981	981	981
Накопичений прибуток/ (непокритий збиток)	-2057662	-397119	881501	968424	1981305
Неконтрольована частка	5790	6302	6847	8104	8883
Усього власний капітал	3825815	5490655	6769820	6858000	7871660
Усього зобов'язань та власного капіталу	45344453	46022702	52043061	53196707	67125748

Примітки: Складено автором на основі джерела [24, 25]

*за II. Кв 2020р

Додаток Т

Динаміка нормативів АТ “Укрсиббанк” за період 01.01.2019-01.11.2020*

	01.01.2019	01.03.2019	01.06.2019	01.09.2019	01.11.2019	01.01.2020	01.03.2020	01.06.2020	01.09.2020	01.11.2020
Н1, тис. грн	6405060	6706395	5215093	5956555	6045327	6108440	6444084	6663611	7046277	7287521
Н2	20,18	26,27	18,47	19,80	21,04	24,13	25,53	27,38	25,74	24,48
Н3	11,29	14,02	13,06	12,23	12,77	14,50	14,43	25,60	22,83	
Н6	106,20	107,56	96,51	100,67	96,91	98,36	100,16	100,52	101,07	1,00
Н7	24,99	22,09	24,99	24,87	24,99	24,99	19,99	19,99	19,99	0,20
Н8	204,20	147,27	274,64	208,17	193,88	108,57	160,94	215,03	211,79	226,68
Н9	20,21	10,37	13,55	12,96	12,71	8,31	8,24	0,09	13,94	13,13
Н11	2,55	0,99	0,99	0,99	0,99	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Н12	3,56	1,01	1,01	1,01	1,01	0,03	0,03	0,03	0,00	0,03
Л13-1	3,30	3,78	3,84	3,47	3,73	2,99	4,48	4,75	6,75	7,12
Л13-2	0,62	0,02	0,09	2,35	2,61	0,63	0,01	0,04	0,05	0,02
LCR _{ВВ}	288,13	387,74	354,19	340,70	354,16	328,82	373,55	394,84	351,82	307,30
LCR _{ів}	275,69	347,07	304,55	325,57	396,31	256,86	251,57	333,34	251,88	217,51

Примітки: Складено автором на основі звітності нормативів та складових розрахунку регулятивного капіталу АТ “Укрсиббанк”